

MAGYAR L

Hasá postalá plátitá i
aprobári Dir. Gen. F

T. „Otthon” Írók és Hírlapírók Köre
HUNGARIA BUDAPEST
VII., Erzsébet-körút 9—11.

Igazgató és felelőszerkesztő:
dr. Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R-T.**
Tűrv. lajstromszám:
Trib. Bitor III. Nr. ord. 11/11 Jun. 1938.

Főzetkötő: **dr. Gyárfás Elemér**

Moszkva keze egyre erősebben dolgozik Cseh- szlovákia forradalmasításán

Szovjet-köztársaság kikiáltását követelték a prágai utcai tüntetéseken. — Háborus moratorium bevezetését rendelte el a cseh kormány. — Német területre lövöldöztek át a cseh határőrök. — Megsebesítettek két német katonát

Lengyelország és Magyarország területi igényeit partolólag vette tudomásul Anglia, Németország és Olaszország

Prágából jelentik: A cseh távirati iroda szerda este 8 órakor hivatalos közleményt adott ki, mely így szól:

— Krofta külügyminiszter délután 5 órakor fogadta a prágai angol és francia követet. Közölte velük a cseh kormány választát a demarsra, amelyet szerdára virradó éjszaka a köztársasági elnöknel tettek. Ezzel a válasszal megindulnak a tárgyalások azoknak a javaslatoknak a keresztülvételére, amelyeket a francia és brit kormány Csehszlovákiának tenni szükségesnek látott, valamint a javaslatok gyakorlati keresztülvételével kapcsolatos formai eljárásokról.

A Német Távirati Iroda prágai jelentés szerint a cseh kormány elhatározta, hogy amennyiben

a kormánynak az angol-francia javaslatokra adott válasza következtében az ország területén nyugtalanságok támadnának, a cseh kerületekben is kihirdetik a rögtönítélő bíraskodást.

A jelentés kiadása után a cseh kormány propagandügyi minisztere, *Vavrecka*, fogadta a sajtó képviselőit. A miniszter hangoztatta, hogy őrizték meg a nyugalmat és a lapok tartózkodjanak a pánikkeltéstől. Szólt a hajnalban *Benesnek* átnyújtott angol-francia demarsról és a következőket mondotta:

— Csehszlovákia megsegítése kérdésében Anglia, Franciaország és a szovjet passzív álláspontra helyezkedtek. Ez arra kényszerítette a cseh kormányt, hogy számoljon az angol-francia nyomással és engedjen.

Csehszlovákia a végső kényszernek engedelmeskedett

Prágából jelentik: Beavatott körökben úgy tudják, hogy a cseh kormány a Londonnak és Párizsnak adott válaszában igen élesen hangoztatta, hogy csak London és Párizs sürgetésére fogadta el minden fenntartás nélkül a két kormány javaslatait. A cseh jegyzék nem tartalmaz sem fenntartásokat, sem ellenvetéseket.

A délutáni sajtó hangoztatja, hogy a kormány csak végső kényszerhelyzetben fogadta el az angol-francia tervet. Csehszlovákia minden oldalról ellenséggel van körül véve.

A prágai utca találata, melyek lesznek Csehország új határai?

Prágából jelentik: A kormány döntése miatt délután 6 órakor többszáz fiatalember tüntetett a Vencel-téren „Nem adjuk meg magunkat” felkiáltásokkal. A rendőrség szétoszlatta a tömeget. A kirakatokban nemzeti színű szalaggal keretezett térképek jelentek meg és nagy tömeg találgatta, hogy melyek lesznek Csehszlovák új határai? Este az utcákon a tüntető tömeg egyre nőtt, habár a kormány minden eszközzel igyekszik a lakosságot megnyugtanni.

Este 8 órakor a propagandügyi miniszter megnyugtató beszédet mondott a rádióban. Amikor azonban megszólalt a hangszórók továbbították beszédét az utcákon egybegyűlt tömeghez: a tüntetők hatalmas fütykoncertbe kezdtek. Egy tüntető csoport a Hradsin elé vonult és a cseh álműférfiak ellen tüntetett, *Stalint* éltetve. Amikor a rádiók hangszórói közölték, hogy a kormány elfogadta az angol-francia javaslatot, a tömeg így kiáltott.

— Nem engedünk!
Voltak olyanok, akik sírva fakadtak.

Összehívták a cseh nemzet- gyűlést

Prágából jelentik: A német rádió szerdán este közölte, hogy Prágában nemzetgyűlést hívnak össze, hogy az a nép nevében megerősítse a kormány hozzájárulását a londoni javaslatokhoz.

(Tudósításunk folytatása az 3-ik oldalon).

A gyermekszoba

(S. I.) Egymásután érkeznek haza az erdélyi magyarok Csehországból, hol furdón vagy üzleti ügyben tartózkodtak. A román konzulátusok tanácsolták a mielőbbi távozásukat, annyira bizonytalanná vált ott az utolsó napokban az általános helyzet, különösképpen a vasúti forgalom.

Erről a helyzetről sok izgalmas és megrázó részletet tudnak elbeszélni: tüntető tömegek, menekülő ember-karavánok, dühörgő harcikosok egyaránt szerepelnek ezekben az elbeszélésekben. Elmondják azonban azt is, hogy a szudéta-német vidéknek, mennyire német a külső képe: német felírások mindenütt, nemcsak a cégtáblákon, hanem a vasúti-állomásokon és az állami épületek homlokzatain. S a külsőségek láttán akadnak utazók, akik csodálkoznak a cseh-német ellentét hevesességén.

Ezek a felületes szemlélődők éppen így csodálkoznak, ha közelebbről tanulmányozzák azt a helyzetet, amelyben a régi osztrák birodalom idejében a csehek voltak. Ezek a külsőségek, melyek fontos jogoknak látható címkéi, éppen így megvoltak azelőtt. Egyetlen olyan jogot nem élvezett a szudéta-németiség, melyet annakidején a csehek is nem élveztek volna. A cseh elemnek érvényesülése a monarchiában a külső jogokon messze túl haladt: a közös hadseregnél, a közös pénzügyek intézésénél, a közös külképviseleti hatóságoknál, a régi birodalom szűkebb osztrák felében pedig a bécsi központi hivatalokban egyetlen néphez nem volt oly nagy a részesedése, mint a csehnek. Sokszorosan meghaladta az a részvétel azt az arányt, mely a cseheknek népességük számai alapján megillette volna.

És mégis, mi volt a helyzet? A csehek éppen olyan heves ellenállást tanúsítottak évtizedeken keresztül Béccsel szemben, mint ma a szudéta-németek Prága irányában. Sőt talán még hevesebbet, annak ellenére, hogy ez a régi cseh ellenállás és elutasítás nem hivatkozhatott sem a wilsoni tizennégy pontra, sem az emberiség legvéresebb és legnagyobb háborújának legfőbb jelszavaira, melyek a nemzetek elidegeníthetetlen jogairól, önrendelkezésről és más hasonlókról szóltak.

Mi az oka ennek a történelmi tünetnek, mely előtt a felületes szemlélő oly értelmetlenül áll ma meg?

Az a magyarázat, hogy a németeket és a csehekét évszázados ellentét, sőt gyűlölködés állítja szembe egymással, lehet figyelemreméltó körülmény, de távolról sem magyarázza meg a helyzetet. Még soha nép nem gyűlölt annyira más népet, mint a kicsiny ír a nagy angolt, amire egyébként alapos oka is volt s ma mégis békésen élnek együtt ugyanabban a birodalmi keretben.

Ezt a jelenséget s a hozzá hasonlókat sem gazdasági, sem politikai vagy egyéb társadalmi okokkal nem lehet megmagyarázni. Az egyetlen elfogadható magyarázatot akkor látjuk meg, ha kissé mélyebben belenézünk az emberi lélek fejlődésének titkaiba.

Ugy kell lennie, hogy a népeknek éppen úgy megvannak a különböző életkori, mint az egyes embernek. A népek is megszületnek egyszer, átélnek a gyermekkor öntudatlanságát, mely azonban mégis döntő benyomások korszakát jelenti számukra és lassan elérkeznek

abba az állapotba, mely az öntudatos férfikor lelkeségének felel meg. Ezeket a felnőtt, megérett népeket nevezzük nemzeteknek.

Amit az egyes ember életében ezen az úton egy esztendő végez el, arra a népek fejlődésében talán egy évszázad sem elegendő; ez a népi fejlődés azonban éppen úgy halad fokról-fokra felfelé a delelőig és azután lassan lefelé, ahogyan az ember bejárja a maga kicsiny évekét ezen a földön.

Felnőtt emberek számára elviselhetetlen, ha gyermekül kezelik őket, ha olyan helyzetben kell élniük, mint a gyermekeknek. Mi a gyermek társadalmi helyzete? Mindenben a szülő parancsait kell követnie, nem rendelkezhetik a dolgaival, nem járhat azon az úton, amelyen szeretne; vagyis egyszóval nincsen meg a cselekvési szabadsága. Ami azonban a gyermek életében hasznos előrelátás és a nevelésnek szükséges eszköze, a felnőtt számára már csak korlát. Régi korokban egész társadalmi osztályokat gyermekként kezeltek s más politikai jogok osztogatásánál nem egyszer elhangzik az érv, hogy az igényt emelő rétegek még nem eléggé éretek azoknak a jogoknak gyakorlásához, melyeket követelnek. A fejlődés azonban mindezeket átlépett.

Ezt az érvet azonban nehéz felhozni azoknál a népeknél szemben, melyek minden nemzeti tulajdonsággal rendelkeznek, felnőttség és érettség tehát. Az angolok is belátták ezt és kiengedték az íreket a gyermekszobából.

Ezért nem elégitette ki a csehek az a nagy külső szabadság, mit a régi Anglia a maga nemzetiségeinek megadott. Azt a teljes cselekvési szabadságot követelték maguknak, ami az emberi társadalmakban a felnőttségnek, a népek világában pedig a nemzeteknek kijár. Különös jelenség, hogy erről egészen megfeledkeztek, míhelyt cselekvési szabadságukat végre megkapták. Egészen természetes azonban, hogy a szudéta-németek ugyanúgy állanak ma Csehszlovákiával, mint hajdanában a csehek az osztrák birodalommal állottak.

Mindketten úgy érezték s érzik ma is, hogy az a keret, melyben élniük kellett, mégis csak gyerekszoba, ahonnan nem szabad beleszólni a nagyok dolgaiba. A gyerekszoba pedig az marad akkor is, ha szép és tanulságos felírások ékesítik falait. Hátha még hozzá nem is olyan barátságos helyiségről van szó, amilyenek általában a jómodu emberek gyermekeinek szobái szoktak lenni.

Száznégyszáz lakás kiürítését rendelték el Temesváron az „egészségügyi offenzíva” folyamán

Huszonötezer embert egészségügyi felülvizsgálatra állítottak

Temesvár. Saját tud. Az illetékes egészségügyi hatóságok nyilatkozata szerint Temesvár városában az „egészségügyi offenzíva” első szakasza lezárult. Ennek során száznégyszáz lakás kiürítését, illetve bezárását kellett elrendelni, miután ezek nem feleltek meg az egészségügyi követelményeknek. Kétezeröttszáz esetben hivatalosan kellett utasítani ipari vagy kereskedelmi vállalatok vezetőit, vagy háztulajdonosokat, különféle berendezések berendezésére vagy javítások eszközölésére. Ezekre esetről-esetre záros határidőt szabtak meg és most már megkezdődik az ellenőrzés, vajjon az intézkedéseknek eleget tettek-e az érdekeltek.

Az „egészségügyi offenzíva” során a város területén mintegy huszonötezer embert vizsgáltak meg az orvosok: munkásokat, alkalmazottakat, vagy lakásukon azokat, akiknél ez szüksé-

gesnek látszott. A bizottságok százkét esetben kérték a járdák megjavítását vagy megépítését is, ott ahol az egészségügyi szempontból okvetlenül szükséges volt.

KÁBITÓSZERT CSAK KÜLÖN ORVOSI RECEPTRE ADNAK KI A GYÓGYSZERTÁRAK

Kolozsvár. Saját tud. A városi tisztifőorvosi hivatal rendeletet adott ki, amelyben felhívja az orvosok és gyógyszerészek figyelmét a közegészségügyi minisztériumnak folyó évi augusztus 29-én kelt 5317. számú rendeletére, melynek értelmében a jövőben az orvosok, ha valamelyik betegük részére kábítószert tartalmazó orvosságot írnak fel, úgy a receptet külön úrlapra kell írni a Kiszolgáltató gyógyszerárak mennyiségét pedig nemcsak számmal, hanem betűvel is fel kell tüntetni. Az ilyen recepteket az orvosságot kiszolgáltató gyógyszerárak visszatartják. A vonatkozó receptnek fel kell tüntetnie az orvos pontos címét, továbbá a beteg címét, pontos lakását, akinek a részére az orvosságot rendelték. Az ilyen recepteket megelőzően el kell látni az illetékes orvosszövetség bélyegzőjével is.

Az orvosok kötelesek azt is bejelenteni, illetve a recepten feltüntetni, ha betegük részére nagyobb mennyiségű kábítószert tartalmazó orvosságot kívánnak még kiszolgáltatni a gyógyszerészhez, mint amely mennyiség 24 órára elegendő a beteg részére. Az egészségügyi minisztérium részéről korábban kiadott 4132 számú körrendelet egyéb rendelkezései változatlanul érvényben maradnak.

Szeptember 29-re halasztották a légvédelmi gyakorlatokat

A légvédelmi bizottság közli, hogy a csütörtökre tervezett légvédelmi gyakorlatok megtartását elhalasztották. A nappali és éjszakai légvédelmi gyakorlatokat szeptember 29-én tartják meg országosan.

Életbevágóan fontos orvosi könyvek asszonyok és anyák részére!

A nő a változás korában

Egy tapasztalt nőorvos megfigyelései és gyakorlati tanácsai. (25 ábrával.) Irta: dr. Földes Lajos Ára 95 lei

A fiatal anya

Egy gazdagon illusztrált könyv tartalmazza mindazt, amit a fiatal anyáknak szülés előtt és után, valamint a csecsemő ápolásáról tudniuk kell. Irta: dr. Földes Lajos Ára: 95 lei

A női betegségekről

Megelőzés — Védekezés — Gyógyítás.

E munka az összes előfordulható női megbetegedésekkel foglalkozik. Egészséges és beteg nőknek egyaránt fontos! Irta: dr. Földes L. Ára: 125 lei

A kék Adria mentén

Irta: Aubermann Péter

(Harmadik és befejező közlemény.)

Felvonó hídon megyünk be a várba. Alatta a várak, valamikor vízzel volt elárasztva. Ma hűsárnyú park, tekepálya, raktárak vannak benne. Az évszázados falak alatt fényűzően berendezett üzletek a legkényesebb külföldi igényeit is kielégítik. Érdekes megfigyelni az itt élesen szembekerülő ellentéteket: a magas kultúrát és primitív pátriarkalizmust, a természetlen sziklákat és hűvő növényzetet, a színes népviseletet és a sznob divatmajmoló eleganciát. Megfűtött békésen egymással az Anjouk lilioma, Velence szárnyas oroszlanja és a város védőszentjének képe. Mit is nézzünk még meg hamarjában? A rektor-palotát, amely erősen emlékeztet Velence doge-palotájára, a skarlátvörös leplekkel és gobelinnel tapétázott katedrális, a XIV-ik századbeli ferences gyógyszerért, az úvárost az Onofrio-kút, Rolandov lovag szobrát, a világ legrégebbi lencsézát, a dominikánus kolostor pompás keresztfolyosóját, Tizian és Nikolaus Ragnusinus festményeit...

CATTARO, amely a jugoszláv riviéra páratlan szépségű fjordjánál terül el

Hogy némileg tájékozódjam Dalmácia katedrálisainak helyzetéről, audienciát kérek Carevics püspöktől. Kedvesen fogad és hosszasan beszél a virágzó egyesületi életéről, az iskolákról, szociális helyzetéről, régi egyházi szokásokról, amilyen például a nemzeti nyelv használata az ájtatosságokon, a temetésen, s a szentmise bizonyos részleinél és egyebekről.

Néhány nap múlva búcsút veszek Ragusától és indulok Cattaro felé. A jugoszláv riviéra déli

részen, a legmagasabb parti hegységek alján az Adria mélyen belehasított a szárazföldre, amiből egy hatalmas, pompás fjord keletkezett. Ezt a fjordot vagy öblöt imponánsan magas, élesre fent csücsű hegyek övezik körül. A hegyek tövében remek villakertekben citrom, narancs, mandulafák virágnak. Olajbogyó-, babér-, rozmarin- és oleánder-ligetek, százéves áloek tükés levelei, karsú pálmák kápráztatják a szemét. Kevés vidéke van a földtekének, ahol ekkora kis területen ennyi szépség és kontraszt legyen összeszőlve. Az öböl baloldalán egy régi erődött pillantunk meg, amely a vele szemben lévővel az öböl elzárására szolgált. Kanyargós tengerszoroson keresztül eljutunk Hercegnovihoz, amelynek házaí amfiteátrumszerűen a hegy lejtőjén függnek. Hajdan szlovok, törökök, velenceiek, spanyolok és oroszok küzdöttek a meghódításáért. Éppúgy, mint a szomszédos Montenegróban, rengeteg vér folyt itt a törökök elleni harcokban.

Fényképező útításaink közül egyik se mulasztja el, hogy le ne kapja az öböl két törpe-szigetét, a „Sveti Jurajt” és a „Gospa od Skrpjelát”, amelyeken a hasonló nevű katolikus kegytemplomok emelkednek a Perast patricius-család képeivel és síremlékeivel.

Áthaladunk Verigén, az öböl azon részén, amely egykor a kalibok ellen vasláncokkal volt elzárva. Maga a városka igen jelentéktelen külsejű. Egyedül talán csak a kis katedrális érdemel említést. Néhány szép korinthusi oszlop és 600 éves ezüstös oltár, amely fölül művésziesség ragott tetőzet boltosul, ragadja meg figyelmünket.

Skander bég házában

Durrázó a legnagyobb albán kikötő. A tengerrel bizonyos távolságból jó benyomást tesz, de csak távoiról!

Végül megérjük a város „főúterén”, a Bulvár I. Zogu'n. Türetően van kiaszfalozva itt-ott

akad egy-egy szebb üzlet, néhol lapostetejű ház. Figyelem a járókelőket. Sokan járnak mezítlább. A férfiak bugyos hátul lelőg nadrágban, fejükön az elmaradhatatlan fehér fez. Hellyel-közzel turbános alakokkal is találkozunk. Közép- és magas termetű, barnaképu, sasorrú marcona férfiak. Derekuon színes öv, amely még nem is olyan régen valóságos hordozható fegyvertárnak volt berendezve. A nők legtöbbször sötétzsinű ruhákban járnak. Fejkendőjük hasonlóvá teszi őket a mi apácáinkhoz. Nem egy nő nadrágban végződő fura szoknyában illeg igen félszegen. Albániában vasút helyét autóbusszokkal bonyolítják le a közlekedést. A falusi lakosság azonban ősi szokás szerint a kisebb távolságokat ló- vagy szamar hátán teszi meg.

A város közepén egy dombon mecset emelkedik. Kőművesek dolgoznak benne és ezért kivételesen nyitvan van. Kupolás, fehérre meszelt épület, belül vékony, egyszerűen stílizált oszlopokkal, ülőhelyekkel és karzattal. Művésziességnek még halvány nyomát sem lehet felfedezni. Történelmi emléke ennek a városnak csupán a velenceiek építette erődítmény és néhány görög meg római korabeli rom. Általában igen nyomoruságos kiskaliberű, piszkos, mokányos, szóval balkáni ez a város, de másutt se lehet különbet tapasztalni. Remélni lehet azonban, hogy Olaszországgal való kapcsolat révén gazdasági- és kulturális szempontból szép fejlődés fog bekövetkezni. Az olaszok nem ok nélkül tartanak igényt arra, hogy Albániára befolyást gyakoroljanak, hogy ebből busás hasznot huzzanak. Nem kétséges, hogy mialatt profitor dolgoznak ez alatt nagyban hozzájárulnak az ország civilizálásához is. Valaha rómaiak vetették meg itt a lábukat, sokáig Velence gyakorolt felette hegemóniát. Ma turista irodák, idegen ügynökök, kereskedők, diplomaták hatalmi pozíciók helyét elsősorban inkább gazdasági előnyöket igyekeznek maguknak biztosítani.

Eden volt angol külügyminiszter a béketörekvések ellen foglalt állást

Londonból jelentik. Eden, volt angol külügyminiszter szerdán este Stratfordban beszédet mondott. Eden — eddigi magatartásához híven — Chamberlain miniszterelnök békepolitikája ellen foglalt állást és azt mondta, hogy a legutóbbi hetekben úgyszólván a szakadék szélén álltunk.

Tilos az elemi iskolába való beiratásnál díjakat szedni

(București.) A nemzetevelésügyi miniszter körrendeletet küldött a tanfelügyelőségekhez, amelyben közli, hogy az elemi iskolába való beiratásoknál, bármiféle díjnak, vagy önkéntes adománynak a beszedése, vagy kérése tilos, mert az elemi iskolai oktatás ingyenes és kötelező.

Újabb személyi kombinációk a csíkszeredai polgármesteri állás betöltésére

Csíkszereda. Saját tud. Előző híradásunkban jelentettük, hogy Papp Danila, a Maros tartomány királyi helytartója azt az óhaját nyilvánította látogatása alkalmával, hogy a tulnyomóan székely lakosságú Csík megye városai magyar polgármestereket nevezzenek ki és a községi bírói állásokat is arravaló magyar lakosokkal töltsék be. Ebben az irányban a megyeházán meg is kezdődtek a tanácskozások.

Amint jelentettük, a csíkszeredai polgármesteri tisztség betöltésével kapcsolatban dr. Balogh Lajos ügyvéd neve is fennforog. Amikor ez nyilvánosságra került, a város lakosságának egyrésze nem fogadta rokonszenvvel Balogh ügyvéd jelölését és maga részéről legszívesebben dr. Erőss Péter, dr. Kolombán József és dr. Pitner Árpád ügyvédek közül jelölne.

Reméljük, hogy a végleges jelölés megejtése előtt a megye vezetői, Victor Mihail ezredes-megye főnök és dr. Otetea Aurél alispán, tárgyalásokat folytatnak a város magyar vezetőivel, végül eredményben nem mindegy a közterheket viselő lakosságnak, ki kerül Csíkszereda város élére. Itt említjük meg, hogy Victor Mihail megyefőnök nyilatkozata szerint a megyei közigazgatási karban nem történik változás.

PHILIPS RADIO

megnyitja az új szeront a
SZENZACIONÁLIS 1939-ES MODELLEKSEL

KERESSE FEL A VISZONTELADÓINKAT

Nagy tüntetéseket rendeztek a kommunisták Prágában

— Tudósításunk folytatása az első oldalról —

A késő esti órákban Prágában egyre jobban kiéleződött a helyzet. Nagy tüntetések voltak Benes elnök ellen, s a tömeg katonai parancsuralom kikiáltását követelte. Később azonban egyre jobban a kommunista elemek léptek előtérbe. Hatalmas kommunista tömegek vörös zászlókkal vonultak fel, Benes távozását s a szovjet diktatura kikiáltását követelték.

Bár a rendőrség igyekezett megakadályozni, a tömeg mégis elérte a Hradzsin és mintegy tizezer kommunista telerokkal az *Internacionálét* énekelte. A legionisták ezrei erre a cseh nemzeti himnusz eléneklésével válaszoltak. A legionisták Kraji vezérkari főnök vezetésével katonai diktatura kikiáltását követelték. A kommunisták viszont *Sirovics* tábornok vezetésével a vörös hadsereg felállítását sürgették. A késő esti órákban kommunista tömegek a német követség előtt rendeztek tüntetést.

Prágából jelentik: Az éjszakai tüntetések hajnali fél 4 óráig tartottak és reggel ismét kiújultak. Csütörtökön főleg marxista munká-

sok vonultak fel az utcákon. A tömeg nemzeti zászlók alatt vonult föl, de kommunista módra ökölbe szorított kézzel. Közben röpcédulákat szórtak: „Nem adjuk a közlérsaságot Hitlernek!” „A vörös hadsereg segítségünkre jön, ha hívjuk!” A cseh agrárpártiak — a kormány emberei — eddig azért nem folyamodtak ehhez az eszközhöz, mert jobban félnek a vörös hadseregtől, mint Hitlerrel. „Ha védekezni fogunk, nem maradunk egyedül.”

A munkások a déli órákban nagy tiltakozó gyűlést tartottak a javaslatok elfogadása ellen. A hatóságok széleskörű óvintézkedéseket tettek. A középületeket karhatalom szállta meg.

A rádió palotáját szintén körülzárták, mert már szerdán este a tüntetők behatoltak az épületbe és a mikrofonba bekiáltották, hogy katonai diktaturát követelnek.

A Hradzsin is erős karhatalmi osztagok fogják körül, úgyszintén az angol és német követéséget. A tömegek hangulata elsősorban Anglia és Franciaország ellen fordul. Egyébként az egész országban hasonló tüntetések vannak.

Komolyabb zavargásokra eddig nem került sor.

Prágából jelentik: Amikor szerdán este 10 órakor a tömeg bejutott a Hradzsin kertjébe és éljenezte a hadsereget, *Sirovny* hadseregparancsnok kijött az erkélyre és a következőket mondotta:

— E nehéz pillanatokban meg kell őriznünk nyugalmatokat. Csak az egész nép fegyelmével segíthet, hogy megvalósítsuk azt, amit akarunk. Ti nem ismeritek az okokat, amelyek a kormányt a legutóbbi határozatok meghozatalára készítették. Ismerem felelősségemet, bízatom bennem. A parancsuralom nem segítene rajtunk, nem kergethetjük a népet öngyilkosságba.

A hazafias egyesületek nagyszabású üntetése Budapesten

Budapestről jelentik: Szerdán este Budapesten az összes hazafias egyesületek részvételével hatalmas gyűlés volt a Hősök-terén. A gyűlésen közel félmillió ember vett részt, amely lelkesen tüntetett a Felvidék magyar lakta területeinek Magyarországhoz való visszacsatolása mellett a viharosan éltette Mussolinit, Hitlert, Chamberlaint és Horthy kormányzót. A szónokok — akik között egy Csehszlovákiából menekült szlovák és ruthén is volt — valamennyien erélyes hangon követelték a cseh kérdésnek a magyarságra néző is kedvező megoldását. A mindvégig igen lelkes hangulatu gyűlés a Himnusz eléneklésével ért véget.

(Tudósításunk folytatása az 5-ik oldalon).

Ahonnán be lehet látni a forrongó Csehszlovákiába

Riport a Ronyva-patak határhídjáról

Sátoraljaújhely, szeptember hó.
A Sátoraljaújhely mellett elfutó határon is átesapnak az odaáti izgalom hullámai. A kis Ronyva-patak hídján érezni a lázas események lüktetését.

Ott álltam öt óra hosszat a hídfőnél. Ezen a kapun át belátni Csehszlovákiába. A túloldalon cseh vámőrök és katonák ácsorognak. Várják azokat, kik át akarnak kelni a határhídon. De alig jön valaki. Múltkori naponta két-háromszáz ember is átment egyik oldalról a másikra, vasárnap — mint hallottam — összesen 16-an jöttek keresztül a hídon. A csehek ugyanis a cseh állampolgárférfiakat 18—60 éves korig nem engedik kimenni az országból.

Láttam egy ilyen jelenetet. Bernát Béla ny. főszolgabíró jött feleségével kocsin cseh területre. Bernát Bélának ugyanis cseh területen van földbirtoka. Ujhelyen pedig szállása. A szállására akart átjönni, hogy résztvegyen egy esküvőn. Őt és feleségét át is engedték a csehek. A kocsiát azonban lehúzták a bakról. A kocsi közel 50 év körüli idős ember, de most nem mehet ki az országból.

A földbirtokos maga ült fel a bakra és csak így jöhetett keresztül.

Autón akart átjönni a határon Szemere István földbirtokos a feleségével és két gyermekével. Az asszonyt és a gyerekeket átengedték, a földbirtokost kiemelték az autóból és ott tartották.

Az asszony itt van most magára hagyva a két gyerekkel Ujhelyen.

Daltalanul, virág nélkül.

A határorok és vámőrök épületén túl húzódik el a vasútvonal. Negyedóránként robnak el hosszú szerelvények Munkács és Ungvár irányából Kassa felé és vissza. A

Kassa felé menő vonatok tele vannak behívott férjakkal. A Kassa felől jövőkhöz már egyenruhás ezredek érkeznek.

Szinte kísértetiesek ezek a katonavonatok. Nem hallatszik egy nótaszó, nincs egy szál virág a sapkákon, mindenki csak komoran, elmerengve néz ki az ablakokon.

Ujhelyen aránylag kevés a menekült. Itt a csehek rendkívül szigorúan őrzik a határt s éjszakánként állandóan járőrök cirkálnak az Ipoly partján.

Azért mégis jött át a vasárnapra virradó éjszaka körülbelül 60 ember. Ezek történeteket mesélnek a cseh „mozgósításról.” Hogyan terrorizálják és valósággal kötéllel fogják katonának a magyar férfiakat.

— Mi kukoricatöréskor kerültünk a cseh katonák gyűrűjébe — meséli egy fiatal menekült. — Körülvettünk vagy negyvenünket és se szó, se beszéd, összetartottak. Mondtuk, legalább haza akarunk szólni az asszonynak, hogy tudják, mi van velünk. Azt felelték, hogy ők majd szólnak, de nekünk azonnal mennünk kell. A nagy zürzavarban én be tudtam ugrani a kukoricásba, meglapultam, míg a többieket elvittek. Az éjjel aztán átáztam az Ipolyon.

Orosz katonák cseh uniformisban

Egy sátoraljaújhelyi ház udvarán közel ötven cseh egyenruhás katona táborozik. Ezek magyar és tót nemzetiségű cseh katonaszökevények. Vasárnap éjszaka egyszerre jött át egy tizenkét főnyi csoport fegyverrel, szuronyal, sőt egy golyószóróval. Ezek vallomása szerint a cseh laktanyákat az utóbbi napokban valósággal előzönlötték az oroszok. Orosz tiszték és legénység érkezik minden laktanyába. Itt cseh egyenruhát kapnak és beosztják őket a cseh ezredékbe.

Erősen dolgozik a cseh propaganda is. Két

nap óta a cseh rádió állandóan „híreket” ad le magyar nyelven. A leadóállomás így jelentkezik:

— Halló! Itt a csehszlovákiai magyar rádió hírszolgálat... .

A leadott anyag azonban minden inkább, csak nem hír. Propagandaanyag a cseh érdekek mellett.

A cseh rádió fáradozása azonban kárba veszt. Az újhelyiek eleinte kíváncsiságból meghallgatták, mosolyogtak rajta, majd bosszankodtak s most már ott tartanak, hogyha véletlenül rákapcsolnak erre a hullámhosszra és megszólal

a „Halló! Itt a csehszlovák...”, már csavar-nak is tovább, más állomásra.

Pácín római katolikus lakossága templomot épített

A város maga nyugodt. Vasárnap Serédi Jusztinián hercegprímás bérmált a katolikus plébániatemplomban. A hívők ezrei vonultak fel egyházi zászlók alatt. És a fehér ruhás leánykák és a komolyarcú fiatal fiúk áhítattal fogadták a lelki megerősítést.

Odaát a hercegprímás bérmakörútja is vadítja a csehek. A hercegprímás ugyanis egy hetes bérmakörutat tart a Bodrogközben. Az utolsó állomás vasárnap Pácín községben lesz, ahol a hercegprímás felavatja az új katolikus templomot is. Ismeretes, hogy a csehek megüzenték a plébánosnak, hogy „majd ők avatják fel a templomot.”

Zsibovics Ferenc plébános és hívei nem ijedtek meg a fenyegetődzéstől. Lelkesen készülnek a jövő vasárnapi ünnepségre.

Dr. K. R.

PARIZSI KEPESKÖNYV

Fehér fekete

Monsieur Blanche, a néger, kinek neve magyarul fehér jelent, fölállt az „u” alakú asztal végén. A Rue Rivoli elegáns éttermének emeleti helyiségében negyvenötven fiatal kavargatta vacsora utáni feketekávéját. Egyiptomi barátom élesvonalú arcát Blanche felé fordította francia szomszédja mellett. Középeurópaiak: románok, magyarok és csehek érdeklődve figyeltek fel a néger értelmes kézműdulataira.

A genfi Népszövetségről folyt a vita. Egyesek gúnyos mosollyal hallgatták a fölszólalókat: lehet-e ma még Népszövetségről komolyan is beszélni? A Quai d'Orsay-hoz közelálló francia is úgy kezdte beszédjét: az a benyomásom, hogy halottai torra ültünk össze, melyen a halott Népszövetségről próbálunk beszélni.

A kis terem öven fönyi különböző színű és nemzetiségű fiatalját az egymás megismerésének és becsülésének gondolata hozta össze. Azért tűzték ki vitatárgynak a Népszövetséget, hogy a nemzetek közlekedésének gondolatát mélyítsék el egymásban.

E vita során állott fel Blanche. Fegyelmezett gondolkodása, a különbségeket és lényegét élesen látó értelme összefogta az ellentéteket s az igazságot kereső nyugtalan észnek a megoldás útját világította meg. Az egymás megismerése s az érdekek közös megbeszélésében való megegyeztetése volt a lényege a népszövetségi gondolatnak. Ha el is sikkadt a genfi Népszövetségben ez a gondolat szükségességére mindenki előtt nyilvánvaló.

Az asztalterítő morzsáit rakosgatva elgondolkoztam. Nem is annyira a Népszövetség fölött való vitán, mint azon, amit nekem ez a néger jelentett. A legmagasabbfokú francia főiskola, az Ecole Normale Supérieure első néger absolvensé, Blanche, a jövő egyetemi tanár, az emberi kultúrák közösség nagy élményét jelentette nekem, középeurópai szűk körbe zárt embernek. Az emberi lélek egyetemes értékét mutatta meg nekem, aki eddig egy négerben inkább csodabogarat és alsóbbrendű lényt, mint ugyanolyan lelkű ember-testvért láttam.

A bűvész

Este tizenegykor érkezett a rokon családdal. Bemutatták. Orvostanhallgató, húsz éves, néha lóháton, néha kisautón szokott a ház elé érkezni a legváratlanabb időpontban s bűvös táskájából különféle csodás dolgokat szed elő. Néha hegedűt egy furutyát, melyen a zene ringatásával köszöni meg rokonainak a frissítőt. — bulgária: utazásának fényképeit és egy spirituszba tett vakbelet. (!)

Most nem volt annyira különös. De mégis érdekes. A Saint-Lazar állomás várótermében készített fényképeket mutatott. Egy elnyújtott, fáradt katona, újságját fejére borítva alvó kisbirtokos, száját nyitva felejtett halkereskedő horkoltak szinte hallhatóan a képeken. Ez itt egy májbeteg fölnyitott gyomra felülről, operáció közben fényképezve, — meséli. Ez itt a házmesterném, szegény munkás asszony két kis fia az első áldo-

zásuk napján. Csodálatos asszony. Verejtékezve dolgozott, hogy szép fehér ruhában küldhesse gyermekeit az Ur oltárához.

Megkérdezi tőle a testvére:

— Róbert, nincs nálad az egyik Péguy-könyv? Felénk fordulva magyarázza: — Nagyon szereti a konvertita Péguy-t és csodálatosan tudja fennhangon olvasni.

A bűvész táskájából előkerül a könyv: La Porche du deuxième mystère. A második hittitok kapuja. Szája melegen alakítja Péguy önmagába visszatérő ismétlő, egyszerű stílusát s a nyitott-ablakú auteuil-i lakás csendjében fölrajzolódik előttük a második hittitok kapuja: a reménység. La petite espérance — a kis reménység, mely az egyszerű földműves életét előnti, mint hullámokat simító olaj. Lelke színezte megre ennek az életet szerető, fényképező, segítő, szépséget élvező fiatalembernek a hangját. S a kis reménység lassan befészkelte magát a lelkebe és élt ott tovább. A bűvész pedig berakta táskájába varázseszközöket és ki tudja hanyadig családnál bűvöli tovább a lelkeket az életszeretet és a hittitok kapuja felé.

Az író A keskenyutcás párizsi negyed, a Tabanner, halálraült Szajna balpart piszkos kis szállodájában lakik. A kanyargó lépcsőn fölfelé haladva kellemetlen szagok gőzében botorkál. Kopogásra adott válasz után, kitarul a kis szoba ajtaja. A lépcsőház sötét bűz méltó előszobája ennek a leírhatatlanul rendetlen zugnak. A piszkos ágy gyűrött terítője alól olajpecsétetes párna kandikál. Cigaretthamuvál teli bádogtűzhelyen néhány zsíros pohár zörög s az egyetlen lyukas szalmazsék alatt elképzeltetlen eredetű szeméttömkeleg kavargó.

Az író az ágyon ülve nyújtja felém a kezét. Majd lesepere az asztalról a zsíros papírokat, egyetlen kincset, a kéziratokat tartalmazó fadóbozt veszi elő. Belemarólok a novellák és regényrészletek olvasásába. Eltűnik a piszkos szoba s gondolataink mögött kiszélesedik a horizont. Erchangü óráútés ver fel elmélyedésünk-ből. Körülnézek, hogy honnan hallatszik az óráútés. Ámulva fedezem föl a nyitott ablak keretében a Notre-Dame székesegyház két tornyát. A szemét és rongy e rendtelenségéből a Notre-Dame-ra nyitni ablakot s a fénylő gótika csodájára könyökölni a bűz szállodájával, csak Párizsban lehetséges.

Tátray Barnabás.

Új könyv!

P. Trefán Leonárd:

Mosolygó tájak

A kiváló hitszónok és író művészi írásainak legújabb gyűjteménye. Ára 50 leí és 15 leí porto.

Lengyelország követei Londonban, Párizsban és Prágában bejelentették a lengyel területi igényeket

(Tudósításunk folytatása az első oldalról.)

Londonból jelentik: Chamberlain miniszterelnök, Halifax külügyminiszter Simon kincstári kancellár és Hoare belügyminiszter szerdán hosszabb tanácskozást folytatott, amelybe később Hore-Belisha hadügyminisztert, Inskip nemzetvédelmi minisztert és a vezérkar főnökét is bevonták. Este megegyezés teljes minisztertanács volt, hogy a kormány tagjai Chamberlain németországi útja előtt megegyezés tanácskozzanak a miniszterelnökkel.

Este 6 órakor Chamberlain hosszú magánkihallgatáson jelent meg György királynál. A külügyhivatalban délután megjelent a portugál követ, majd Grandi olasz és a lengyel nagykövet. A Press Association szerint a lengyel nagykövet felvetette Teschen és Szilázia visszadásiának kérdését. A lengyellakta cseh területek visszatérése ügyében a lengyel nagykövet szerdán este még egy megbeszélést folytatott Halifax külügyminiszterrel.

Varsóból jelentik: A prágai lengyel követ szerdán este jegyzéket adott át Krofta külügyminiszternek, melyben kijelenti, hogy a lengyel lakosságú területeknek a német területekhez hasonló szabályozását várják.

A jegyzék megállapítja, hogy az 1925 évi lengyel-cseh egyezmény rendelkezései tárgytalannokká váltak és felmondja az egyezményt.

Ugyanakkor a párizsi lengyel követ is jegyzéket nyújtott át, mely közli a lengyel kormány álláspontját a cseh kérdésben.

Londonból jelentik: Magyarországnak és Lengyelországnak a cseh ügyben Londonban történt hivatalos bejelentésével kapcsolatban beavatott körök úgy tudják, hogy

Lord Halifax külügyminiszter biztosította a magyar követet és a lengyel nagykövetet, hogy követeléseiket tekintetbe veszik.

A külügyminiszter még hozzátette, hogy mindenképp a szudéta-német kérdést kell elintézni, mert ez a kérdés háborús veszedelmet rejt magában.

A lengyel nagykövet szerdán este újból felkereste lord Halifax külügyminisztert, aki később a francia és a lengyel nagykövettel folytatott felőrási megbeszélést.

Varsóban már elkészült az új Csehország térképe

Varsóból jelentik: Az egész lengyel sajtó már napok óta alig foglalkozik mással, mint a csehországi lengyelek sorsával és valamennyi lap helyesli a lengyel kormány álláspontját és az eddig megtett lépéseket. Térképet közölnek, amelyek feltüntetik azokat a területeket, amelyeket Lengyelország visszakövetel. A „Kurjer Warszawski” szerint, abban a pillanatban, mielőst Csehszlovákia a szudéta-német területet átengedi Németországnak, Lengyelország is felhagy tartózkodó álláspontjával. Az az elv érvényesül, hogy a lengyeleknek ugyanolyan jogokat kell kapniuk, mint a szudéta-németeknek, mert ez eddig is irányadó elv volt a lengyel politikában.

Onkormányzatot követelnek a ruthének és oroszok

Ungvárról jelentik: A ruszinszói autonóm földművelésügyi szerdán ülést tartott és a csehszlovákiai nemzetiségi helyzettel foglalkozott.

Az ülés határozatilag kimondotta, hogy követeli Ruszinszók számára a nemzetközileg biztosított önrendelkezési jog megadását.

Gyűlést tartott a csehszlovákiai orosz nemzeti tanács is és határozatot hozott, melyben az önrendelkezési jog alapján népszavazást követel.

Elkeseredett a cseh sajtó hangja

Prágából jelentik: A cseh nemzeti ellenrők lapja, az Express, felszólítást intéz a kor-

mányhoz, hogy mondja meg végre a helyzetet és ne ámsa tovább a népet. A lap sajnálkozását fejezi ki, hogy sem a cseh kormány, sem a szovjet nem adott erélyes választ Hitlernek a Nürnbergben elhangzott kijelentéseire.

— Szomoruan kell megállapítani — írja tovább —, hogy sem nyugati szövetségeseink, sem a szovjet nem adott biztosítékot arra nézve, hogy a döntő pillanatban kitartanak mellettünk. Ez az igazság. Aki mást mond, az félrevezeti a közvéleményt.

Német járőrökre lőttek rá a csehek

Berlinből jelentik: Patschkau közelében az éjszaka cseh határőrök rálőttek egy német határőr-járőrre, mely mintegy 100 méterre a határtól, német területen menetelt. Két német határőr megsebesült. A cseh határőrök a támadás után elmenekültek.

Súlyos pénzügyi válság felé rohan Csehszlovákia

Prágából jelentik: A takarékpénztárakat mindenütt valósággal megostromolják. A postatakarékpénztárak előtt hosszú sorokban állnak,

Mussolini ismét a cseh kérdés teljes megoldását követelte

Rómából jelentik: Mussolini szerdán délután Trevisóban beszédet mondott. Ebben kitért a cseh kérdésre is. Amikor a Duce Csehszlovákia nevét kiejtette a tömeg viharos csehellenes tüntetésben tört ki.

— Ha ma Csehszlovákia kényes helyzetben van, — mondotta a Duce — annak az az oka, hogy Csehszlovákiát nem Csehszlovágnak, hanem inkább cseh-német-román-magyar-rutén-szlovák országnak kellene nevezni. Ki kell mondani, hogyha már foglalkozunk ezzel a kérdéssel, akkor azt meg kell oldani teljes egészében.

A tömeg ezeknél a szavaknál viharos éljenzésbe tört ki.

— Ebben a pillanatban — folytatta a Duce — az angol miniszterelnök ragadta magához a politikai kezdeményezést, hogy révbe vezesse a béke hajóját. A hivatalos francia hírszolgálati iroda jelentése szerint a cseh kormány egész éjszakai tanácskozás után ma reg-

Mussolini triezsti nagy beszédét mondja a mikrofon előtt

akik betétjeiket ki akarják venni. A kormányrendeletet adott ki, amellyel átmenetileg korlátozza a pénzügyintézetknél lévő betétek és magánbiztosítások kifizetéseit. A moratórium elrendeli, hogy naptári hónapoként a követelések 3 százaléka, de legalább 600 korona fizethető ki. Nem esik korlátozás alá az adófizetésére, alkalmazottak fizetésére, munkabérekre, stb. szükséges összegek felvétele.

A kormány legújabb rendelete szerint a tőkekiegészítést és külföldi követelések szándékos kinnhagyását 1-től 20 évig terjedhető súlyos börtönnel és vagyonelkobzással büntetik.

Londonból jelentik: A tőzsdén a cseh értékek zuhanása minden eddigit felülmul. Az 1922. évi 2.5 százalékos kölcsön 58 fontról 42-re, a 8 százalékos cseh kölcsön 66-ról 52-re esett. A magyar népszövetségi kölcsön 1 ponttal javult.

Magyarangru szovjetvezetők érkeztek Prágába

Berlinből jelentik: A Deutsch Dienst prágai értesítése szerint szerdán reggel Moszkvából hét vezető kommunista funkcionárius érkezett Prágába Vulkov dandárparancsnok vezetésével. Prágai kormánykörökben a szovjet vezetők bejelentésükkel megérkezésük és prágai tárgyalásai nagy nyugtalanságot keltettek. Egy vezető állású tisztviselő annak az aggodalmának adott kifejezést, hogy a megmaradó cseh területet a szovjet Moszkva fiókjává akarja tenni.

gel elfogadta az angol-francia javaslatot. Minden tárgyilagossággal el kell ismernie, hogy ebben az egész válságban az olasz nép a legnyugodtabb magatartást tanúsította. És, ha az így van, ez a fasiszta forradalomnak tulajdonítható, mely megteremtette az egységes Olaszországot és egyesítette az olasz lelkeket.

Olaszország nem hisz Csehszlovákia békekészségében

Rómából jelentik: Az olasz fővárosban szerdán este a budapesti és varsói állásfoglalás és a Prágából érkezett hírek után bizakodó felfogás kerekedett felül a nemzetközi helyzet megítélésében. A lapok egyes tudósítói kiemelik, hogy német részről teljesen indokoltnak ismerik el a magyarok álláspontját, hogy a felvidéki magyarságnak is élnie kell önrendelkezési jogával. A Lavoro Fascista szerint Berlin teljesen azonosítja magát Mussolini triezsti állásfoglalásával.

— Azok — írja a lap, — akik azt hitték, hogy Németország a cseh kérdésben önzőn jár el, tévedtek. A róma-berlini tengely teljesen szilárd és körülötte csoportosulnak mindazok, akik hívei az európai békének és ellenségei az elnyomásnak. Mint Kánya külügyminiszter kijelentette: a közös jogok érvényesítésére egyetértéssel kell fellépni.

Az olasz sajtó a londoni javaslat elfogadásáról szóló prágai hír vétele után is kétkezdéssel ítéli meg Csehszlovákia békekészségét. A Giornale d'Italia így ír:

— Ugyanakkor, amikor Prága bejelenti, hogy a tervet elfogadta, a nemzetiségek helyzete egyre súlyosabbá válik. Egész Csehszlovákiából polgárháborús hangulatot és mindenfelől véres összetűzést jelentenek. Egyre erősebben hallatja hangját a többi elnyomott nemzetiség is. Ezek nem akarnak többé Prága uralma alatt maradni.

A Tribuna szerint nem szabad Csehszlovákiában egyetlen szemernyi paraszat sem hagyni a hamu alatt, mert különben Európa néhány év múlva ugyanolyan zavaros helyzetbe kerül, mint most. Európában mindaddig nem lesz béke és rend, amíg a mai helyzetet föl nem számolják. Az igazság és a történelem egyaránt halálraítélte a mai helyzetet.

Magyar ember ismertette meg Kaliforniát a tokaji borral — nyolcvan év előtt

Fegyveres harcok voltak — a magyar szőlőért. Az amerikaiak aranyport adtak a szőlőfürőkért

Sioux City (Kalifornia), szept. hó. Kalifornia, a világnak ez a legdúsabban termő, legremekebb földje nyolcvan esztendővel ezelőtt — bármilyen hihetetlennek hangzik is — nem ismerte a bort. Illetve ismerte, de amit a kaliforniaiak ittak, az legfeljebb rossz lórének nevezhető. Hogy ez az állam ma a legelső bortermelők közé tartozik az egész világon, azt egy Haraszthy Ágoston nevű negyvennyolcas emigrált szabadsághősnek köszönheti. Meg is köszöni minden esztendőben: most is ezt tette, amikor Sioux Cityben szép ünnepélyt rendezett Haraszthy ezredes emlékeztetére.

Az ünnepélyen előadást tartó kaliforniai szónok semmit sem hagyott el abból a tényből, hogy Haraszthy magyar volt. Haraszthy ezredes története körülbelül azonos azokkal, akik a szabadságharc után százával menekültek Amerikába. Az ezredes Wisconsin államban telepedett le — ez a terület akkor még lakatlan volt — és embereket gyűjtve maga köré, a mai Sioux City alkotóapjává lett. Haraszthyék eleinte komlótermeléssel foglalkoztak és milliókat kerestek vele.

Ekkor azonban híre jött a kaliforniai aranymezőknek. Haraszthy nyolc hónapig utazott ekhós szekérrel, míg új letelepedési helyére ért: a mai San Diego környékére. Nemsokára a kalifor-

niai pénzverde élére jutott, de nemsokára lemondott állásáról és hazulról, Tokaj vidékéről, a bécsi udvarral kibékülve, szőlővesszőket hozatott és a venyigéket elültette az áldott, meleg, szőlőtermelésre igazán kiváló kaliforniai talajban.

Néhány esztendő múlva még fegyveres harcok is voltak azért, hogy Haraszthy egy-egy szőlőfűrtjét egyesek megszerezhesék. Óriási vagyont szerzett a magyar ezredes, mert volt eset rá, hogy egy szőlőfűrtjét egy uncia nyers aranyport fizettek, a bornak gallonja pedig esetenként háromszáz dollárt is megért. A borból főzött ürmösnek meg éppen megfizethetetlen ára volt.

Igy vette meg Haraszthy ezredes Wisconsin és Kalifornia államok mai gazdagságának alapjait, mert mindkét állam főjövédelme ma a szőlőtermelés. Hogy a hazájából kiülőzött ezredes mitéle véget ért: nem tudja senki. 1864 júliusában ellenőrző körútra ment s nem tért vissza többé. Holttestét sem találták meg. Unokái azonban ma is élnek, de teljesen elangolosodtak és rendkívül gazdagok.

Sioux Cityben nyolc méter magas oszlop áll Haraszthy egykorú házának helyén és minden esztendő június 6-án ünnepélyt tartanak ott. Az idén tízezer ember jelent meg az emlékülnepevényen.

Láthatatlan fényt talált fel egy holland katonatiszt

Légítámadásnál nem kell elsötétíteni a városokat

Amszterdam, szeptember hó.

J. Bikker hollandi tartalékos százados szenzációs új találmánya alkalmas lehet arra, hogy a légvédelem mai rendszerét lényegesen megváltoztassa. Bikker százados olyan lámpát készített, melynek fényét úgy lehet szabályozni, hogy csak bizonyos irányból és csak bizonyos távolságra látható. Ha a találmány, melyet már a hilversumi légvédelmi gyakorlaton sikerrel kipróbáltak, a gyakorlatban teljesen beválik, légítámadás esetén nem kell majd félelmes sötétségbe borítani a városokat. Lehetővé válik a teljes forgalom normális lebonyolítása anélkül, hogy az ellenséges repülő a városból valamit is megláthatnának.

A Bikker-féle világítás — különben „láthatatlan fény”-nek nevezték el — elve az, hogy a fényforrást egy hosszabb cső végében helyezik el. A cső belsejét megfelelő fényfogó ernyőkkel látják el, a fénysugarak ez ernyők mentén haladnak a cső szűk nyílásáig. Az így keletkezett fénynyaláb csak abban az irányban világít, amelybe a cső tengelyét beállították és

annyi ereje nincs, hogy visszfényt kelthessen. Pontosan szabályozni lehet azonkívül hatásának távolságát is.

Ha Bikker-féle lámpákkal irányítják az utcai közlekedést, a jelzéseket felülről nem lehet látni, csakis a járókelők láthatják egy bizonyos távolságról. Ha az autókra Bikker-féle fényszórókat és hátsó lámpákat szerelnek, ezeknek hatótávolságát úgy lehet szabályozni, hogy közlekedési baleset ne történhessen, de néhány méter távolságon túl a lámpa fénye ne hatoljon.

Ilyenformán az ellenséges repülőátadás ellen védekező város felülről és távolról nézve teljesen sötét, de az élet normálisan tovább folyhat benne, járhatnak az autók, villamosok, éghetnek a lámpák a házak belsejében is, a város lakossága felszabadul az elsötétítés nyomozó pszichológiai hatása alól — az ellenséges pilóták azonban a megvilágított, élő és dolgozó városból semmit sem látnak.

Hatalmas autószoftagok vonulhatnak fei nyugodtan az ellenséges repülő szemé alatt a Bikker-féle „láthatatlan fény” segítségével. Egy-egy autó lámpájának hatósugara éppen csak annyira terjedhet, hogy az utána következő autó vezetője lássa, például négy méter szélességre, másfél méter magasságra és tíz méter távolságra. Ha a következő kocsi tíz méternél messzebb van, az előbbi kocsi fénye már láthatatlanná válik. De ugyis be lehet állítani a Bikker-lámpát, hogy például pontosan csak tíz méter távolságban hasson s ne csak ezen túl, hanem ezen belül is láthatatlan legyen a fénye. Ez arra jó, hogy a következő kocsi szabályos, állandó távolságot tudjon megtartani.

A hilversumi kísérleteknél a Bikker-lámpákkal világított úton 40 kilométer sebességgel haladtak az autók, anélkül, hogy az irányt eltévesztették volna.

Színes pósta

*

AZ ÖRDÖG-BUNKÓ

KÉREGNEDVE VERSENYEZ AZ INZULINNAL.

Londonból jelentik: R. G. Large dr és H. N. Brockleby dr britkolumbiai tudósok a kanadai indián kuruzslók által évszázadokon át használt gyógynövényeket tanulmányozva megállapították, hogy az „ördög-bunkó” nevű cserje kérgének nedve éppúgy gyógyítja a cukorbetegséget, mint az inzulin. Több beteget sikerült a rejtélyes növény nedvével teljesen megszabadítani a cukor-bajtól.

+

KÉSZÜL A LÉGI GÖZMOZDONY.

Londonból jelentik: Claud Graham White angol repülőgéptervező „légi gőzmozdony” készítésén dolgozik. Eddigi kísérletei során sikerült nemrozsdásodó acélból 46 lóerős turbinás gőzgépet előállítani, amely akkora, mint egy férfikalap. Reméli, hogy csekély tökéletesítéssel oly könnyű gőzgépet készíthet, amely nagyobb repülőgépeket hajthat. A gőzüzemű repülőgépek főelőnye a benzinmotoros gépekkel szemben a teljes tűz- és robbanásmentesség, ami főként hadirepülőgépeknél lesz fontos. A tervező jóslata szerint a közeljövő léghadereje ágyúkkal felszerelt gőzüzemű páncélos légitörpályából és torpedóreplőkkel fog állni.

+

PAPAGÁJOK

AZ ANGOL RÁDIÓ MIKROFONJA ELŐTT.

Londonból jelentik: Az angol rádió néhány hónappal ezelőtt papagájokat szólaltatott meg a mikrofon előtt. Azóta a rádióhoz százával érkeznek levelek papagáj-tulajdonosok részéről, akik a legközelebbi hasonló bemutatóhoz felajánlják saját madarukat és mind azzal kérkednek, hogy az ő papagájuk különb előadóművész. A rádió szakemberei meg is hallgattak több „jelöltet” és még két papagájt választottak ki szerepeltetésre. A madarakat úgy szoktatják a mikrofonhoz, hogy kalitkájukba a mikrofonhoz hasonló készüléket tesznek, amellyel az állat lassanként megbarátkozik.

+

SZEPLŐBAJNOKA IS VAN MÁR AMERIKÁNAK.

New Yorkból jelentik: Az Atlantic Cityben tartott szeplőversenyen az „Egyesült Államok szeplőbajnoka” címet Paul Brown 11 éves iskolásfiú nyerte, akin a versenybírósg 2367 szeplőt számlált meg. A versenyen Ethel Chitty nyerte a második helyezést 2059 szeplővel.

+

SZÁZMILLIÓ ÉVES HALAT TALÁLTAK.

Sydneyből jelentik: Az újdélwalesi Woronora-gát építésével kapcsolatos robbantások során megkövesedett halat találtak, melyet Fransworth főmérnök a sydneyi múzeumnak adományozott. Anderson dr múzeumigazgató megállapította, hogy a lelet az eddig talált legtekélyesebb példánya a cleithrolepis granulata nevű óshalnak; kora meghaladja a százmillió évet.

+

KÁRTÉRÍTÉS A KÉZSORÍTÁSÉRT ÉS A TYUK CSÓRVÁGÁSÁÉRT.

New Yorkból jelentik: Furcsa kártérítési perek kerültek az amerikai bíróságok elé. Leon A. Michel 5000 dollárra perelte a Commonwealth Eddison vállalatot, mert Charles Kelly, a vállalat tisztviselője, hivatalos üdvözlés közben oly melegen szorított vele kezét, hogy eltörte egyik ujját. Jersey City bírósága előtt Mary Churlin szintén 5000 dollár kártérítést követelt Jacob Girber baromfitenyésztőtől, akinek tyúkjá a feiperezt csőrrel megvágta. A bíróságok mindkét követelésnek csak csekély töredékét ítélték meg.

TURISZTIKA

S. T. Vulturii — Sasok T. E. folyó hó 25-én, vasárnap reggel 5 órák indulással Pietrosa-Bulz-kő, Boga-vára és Fericei barlanghoz rendez kirándulást. Részvételi díj 110—125 lej. Jelentkezni lehet Gyenge István ékszerésznél, Alexandri-u. 12. Mocsáry Sándor írógépésznél Bul. Regele Ferdinand 13 és az Egyesületi irodában, dr. Lazar u. 14.

Balla Borisz:

A MEGSEBZETT

A kiváló fiatal katolikus író, akinek a Niezky-növendék című regénye annakidején az irodalom nagy eseménye volt, ebben a rég várt nagyvonalú művében a kor jobb lelkeit foglalkoztató lelki nyugtalanságnak ad meglepően eredeti hangot. Hőse Stail báró, aki a lélek örök nosztalgiaitól üzve keresi a megnyugvást és a boldogságot, míg a kegyelem világosságában meg nem látja az igazság egyetlen útját, míg meg nem találja a szerelem sivár kalandjai után a szentség nagy és felemelő érzését.

Révai kiadás. Ára füzve 132 lel.

HIREK

MAGYAR LAPOK Keresztény magyar napilap

Nagyvárad, Strada Regele Carol II. 5.

ELOFIZETÉSI ARAK: Belföldön: Egész évre 800, félévre 400
negyedévre 210, egy hóra 70 lei.
Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037
Telefon: 12-27.

Kolozsvári szerkesztő: dr Sulyok István.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucaresti időjárásosztály intézet jelentése szerint a várható időjárás: Mérsékelt szél, túlnyomóan derült idő, a hőmérséklet alig változik.

TARTOMÁNYOK SZERINT SZERVEZIK ÁT A TANKERÜLETI FELÜGYELŐSÉGEKET. Bucuresti. Saját tud. A nemzetnevelési miniszter tíz tankerületi felügyelőséget állított fel a tíz tartományban, az új közigazgatási törvénynek megfelelőleg. Minden felügyelőség hatásköre az illető tartományokra korlátozódik.

MEGJELENT A NYUGDÍJTÖRVÉNY. Bucuresti. Saját tudósítónktól. Megjelent a nyugdíjtörvény, amelyet részben már ismertettünk.

A BOLGÁR KIRÁLYI PÁR ELUTAZOTT PÁRIZSBÓL. Párizsból jelentik: Boris bolgár király és Giovanna királyné többnapos párizsi tartózkodás után vasárnap délelőtt elutazott a francia fővárosból. A bolgár királyi pár Svájcban keresztül utazik haza Bulgáriába. Hír szerint, az utalkodópár rövid időre Bucurestiben félbeszakítja útját s csak azután utazik tovább Szófiába.

Egyházi kinevezések a Bánságban. Temesvár. Saját tud. P. a. c. h. a. Agoston dr. megyéspüspök három megüresedett plébánosi állásra írta ki a pályázatot s most be is töltötte azokat. Nagyakra Boros Lajos eddigi újpécsi káplánt nevezte ki; a püspök plébánosnak, Temesszlatinára Kandler Ede eddigi ottani káplánt, Kisszentpéterre Juhász-Bruckner Tibort. A püspök egyben a következő káplánokat helyezte át: Heintschel Ernőt Nagyszőlősről Dettára, Lux Jánost Nagyszentmiklósról Karánsebesre és Schaffer Józsefet Gyarmatáról Nagyöszre. Az újmegjegyzések közül kápláni beosztást kaptak: Ochsenfeld Mihály Nagyszentmiklósról, Plesz Jakab Gyarmatára és Zens Ádám Újpecsre.

LEZUHANT ÉS SZÖRNYETFEALT AZ AMERIKAI LÉGI HADERŐ FŐNÖKE Los-Angelesből jelentik: Westover vezérőrnagy, az amerikai légi haderő főnöke repülőgépszerecséltenség áldozata lett. Gépe leszállás előtt a los-angelesi repülőtéren lezuhant és kigyulladt. A vezérőrnagy és a pilóta a lángokban lelte halálát.

A JÖVŐ HÉT ELEJÉN FIZETIK A NYUGDÍJAKAT NAGYVÁRADON. Saját tud. A nagyváradai pénzügyigazgatóság felhívja a nyugdíjasokat, hogy nyugdíjkönyveiket haladéktalanul nyújtsák be a pénzügyigazgatóság nyugdíjigazgatóságához, mert a nyugdíjikat a jövő hét elején kifizetik. Tekintettel a szigorú ellenőrzésre, a nyugdíjért mindenki személyesen jelentkezzen.

Új tűzoltólaktanyát épített Nagyvárad városa Nagyvárad. Saját tud. A közeljövőben évtizedes terv valósul meg Nagyváradon. A régi tűzoltólaktanya eltűnik és helyébe új, modern nagyvárosi tűzoltólaktanyát építet a város. Az új tűzoltólaktanyát, amelynek tervei már készen is vannak és a miniszteriumot is megjárta, a Moscu tábornok utcán, a jelenlegi mérlegműhelyes hivatal hatalmas telkén fogják felépíteni. Az építkezési költségek nyolcmillió lejt tesznek ki és értesülésünk szerint a munkálatokat még az őz folyamán meg fogják kezdeni. A régi tűzoltólaktanyát lebontják és a város ezt a hatalmas nagy területet parcellázzák fogja.

KÉMKEDÉS MIATT ÖT ÉVI BORTONRE ÍTELTEK BUDAPESTEN EGY ROMÁN ÁLLAMPOLGÁRT. Budapest. A honvédtörvényes idegen állam javára elkövetett hűtlenség, illetve kémkedés miatt Király Istvánné, született Schneider Margit román állampolgárt öt évi fegyházra és Magyarország területéről való kiutasításra ítélték.

Lugosra helyezték a csikszeredai adókvivestési pénzügyigazgatóság vezetőjét. Saját tud. Gh. Gardot, a helybeli adókvivestési pénzügyigazgató, aki ellen súlyos fegyelmi vizsgálatot is folytattak le, Lugosra helyezték el. Helyébe Vasile Coiculescu pénzügyi főellenőr került.

HORTHY KORMÁNYZÓ VISSZAÉRKEZETT NÉMETORSZÁGBÓL BUDAPESTRE. Budapestről jelentik: Horthy kormányzó németországi látogatásáról csütörtök reggel visszaérkezett Budapestre.

Zavartalanul tovább működik a kézdívásárhelyi római katolikus téli földművesiskola. A nyár folyamán többször foglalkoztak az újságok a kézdívásárhelyi római katolikus földművesiskola bezárásának ügyével. Örömmel értesülünk, hogy az illetékes miniszterium mérlegelve azt a nagy munkát, amelyet ez az iskola az ország jövő gazdáiának nevelése érdekében olyan szép eredménnyel végez, most elhatározta a további működés akadályait s az iskola így zavartalanul folytatja működését. Az iskola október 15-ig lehet beiratkozni és beirathatók vallásfelekezeti különbség nélkül mindazok a 14 évet betöltött magyar anyanyelvű gazdajelöltek, akiknek legalább négy elemi iskolai végzettségük van. A tanév október 15-től április 15-ig tart, amikor is a növendékek a gazdasági tárgyakon kívül általános művelődési tantárgyakat, u. m. román és magyar nyelvet, levelezést, számtant, jogismeretet, földrajzot, könyvtárat, stb. tanulnak. A gazdasági szaktárgyakat okl. gazdamérnökök, az általános művelődési tárgyakat gimnáziumi tanárok adják elő. Az elméleti oktatáson kívül minden délután gyakorlati, gazdasági oktatás van az iskola jól felszerelt gazdaságában. Az iskolának modernül berendezett bennlakásában ötven tanuló nyer elhelyezést. Bennlakási díj és tandíj együtt, havonta 500 lei, amely összegben koszt, lakás, fűtés, villanyvilágítás, bennfoglalatlak. Érdeklődőknek részletes felvilágosítást szívesen ad az iskola igazgatója. Cim: Scoala rom. cat. de Agricultură de Iarnă Tg.-Săucuse.

41 ÉVES KORIG BESOROZZÁK A DIAKONUSOKAT IS? Bucuresti. Saját tud. A nemzetnevelési miniszter átírt a vallásügyi miniszternek, hogy diakonusok, akik nincsenek még 41 évesek és akik nincsenek sehol sem tényleges szolgálatban, besorozhatók legyenek az újoncok törvény 44. szakasza értelmében. A vallásügyi miniszter áttette az ügyet a Szent Szinódushoz, véleményadás végett.

A BÜNYÜGYI TÁBLA TÁRGYALJA A GYERGYÓTÖLGYESI FELMILLIÁRDOS SIKKASZTÁS ÜGYÉT. Csikszereda. Néhány évvel ezelőtt félmilliórdos sikkasztás miatt indult eljárás Policarp Bejan gyergyótölgyesi erdőgazdónak és mintegy negyven társa ellen. A feljelentést a CAPS tette, azt állítván, hogy ilyen hatalmas összeg erejéig károsították meg. Az ügyet a csikszeredai törvényszéknek kellett volna tárgyalnia, azonban az ügy védői elfoglaltsági kifogást emeltek és így a marosvásárhelyi törvényszékhez került. Most volt a tárgyalás Marosvásárhelyen, azonban a törvényszék érdemben nem foglalkozott az ügyvel, hanem azt az ügyész indítványára áttette a tábla mellett működő, újonnan létesített bünyügyi táblához.

Agonylőtte magát egy diák, mert megbukott a vizsgán és pótvizsgán. Temesvár. Saját tud. Gerlistye krassómezei községben öngyilkosságot követett el Gropșian Jonel tizenkilenc éves temesvári középiskolai tanuló. Gropșian a helybeli „Diaconovici Loga” állami liceum hetedik osztályának volt a tanulója s a múlt tanév végén megbukott a csillagászatból. Az új iskolaév kezdetén pótvizsgára jelentkezett, de azon is megbukott. Erre hazautazott Gerlistyére és Gropșian Jonel elkeseredésében atyja revolverével mellbe lökte magát. Az oravicai kórházba szállították, ahol Gropșian Jonel meghalt.

Possonyi László:

Üldözni fognak titeket

Egy francia fiatalember és egy orosz orosz szony szerelme: ez a témája Possonyi László könyvének. De nem a megszokott szerelmi történetről van itt szó: két világ, keresztény Európa és pogány Szovjet ütköznek össze ebben a tragikus vonalomban, hagyományok válnak értelmetlenekké és jelszavak céltalannak, hogy ebből a megdöbbentő összeomlásból, a szenvedésnek ebből a feneketlen észak-kájából a megtisztulásra éretten kerüljön ki a két szerencsétlen ember.

Révai kiadás. Ara szép vászonkötésben 202 lei.

Feljegyzések

Csodálatos hírt röpitett világgá a luxemburgi rádió adóállomása közvetlenül az adások befejezése előtt. A híradás szerint a szudéta vidékek zsidai a cseh terror elől német területre menekülnek. Érthetetlen ez a hír, hiszen a világ minden zsidója, bárhol lakjék, bármilyen nyelvet beszéljen, bármilyen oldalon álljon és befolyásolja a közvéleményt sajtójával és bárkinek a nevében és álcában hangoskodjék: mindnyájan oda vannak Csehszlovákiáért és egyhangúan állást foglalnak mellette. A zsidók kenyés helyzetét megértjük és ha ennek a mai helyzetnek az előzményeit is jobban megfigyeljük, megértjük a menekülést is.

Csehszlovákiában már legalább másfél éve tart a háborús hangulat és a nagyarányú, gyors hadifelszerelés. Természetesen ez sok pénzbe került és kerül ma is: A fedezet „önkéntes” megajánlásokból került elő. Gondoljuk meg csak azt, hogy a csehszlovákiai zsidó nagyiparost és tőkét alaposan megterhelték ezek az „önkéntes” megajánlások. És még jó képet is kellett hozzá vágni, hiszen Németország felé építették az erődöket és ellene gyártották a fegyvereket. Azonban ebbe is bele lehet unni. Bele is untak.

Azután a szudéta-német határvonban ma már teljesen urrá lett a háború. Közbiztonság, vagyonbiztonság ilyenkor nincs. Ha a zsidók cseh vidékre menekülnek, ez teljesen érthető. De ha már oda sem menekülnek, akkor már Prága sem jelent biztonságot. Annnyira nem jelent, hogy inkább Németországot választják. Ott mégis biztonságban van az élet és nincs terror, legalább is olyan nincs mint ma a cseheknel.

Ugy látszik, hogy az élet rációfól a szőlőmokra. Akárhogyan is álljon a dolgok rendje, mégis csak különös, rendkívüli helyzet az, amikor a zsidók német területre menekülnek a cseh terror elől. P. I.

A vasuti ör hibájából elütött a tehervonat egy kilenc személyt fuvarozó szeret, Csikszereda. Saját tudósítónktól. Könnyen végzetessé válható vasuti szerencsétlenség történt a madéfalvi hatvanas számú örház mellett lévő vasuti átjárónál. Albert Márton csiksdánfalvai gazdálkodó kilenc embert fuvarozott haza Csikszeredából, ahol tárgyaláson voltak. Amint az átjárónál keresztülhaladt a szeret, teljes gyorsasággal közeledett egy tehervonat és elkapta a szeret hátsó részét. Hárman súlyosan és ketten könnyebben megebesültek, míg négy embernek és a lovaknak nem történt bajuk. A bevezetett vizsgálat megállapította, hogy a balosétért Petru Bucșan vasutifr a felelős, mert nem eresztette le a sorompót.

MÁSODSZOR VIRÁGZIK AZ AKÁC. Kiskőrösről jelentik, hogy az ottani határban a hívőkre fordult időjárás ellenére is igen sok akácfa másodszor borult virágba.

Sztrichninnel megmérgezte magát és fiait egy nyugdíjazott fizika tanár. Bucuresti. Saját tudósítónktól. Piatra-Neamthól jelentik: Nicolae Bors 63 éves tanár, mielőtt ő és a fia iskolába indultak volna, strichnin oldatot öntött a reggeli linél a gyermekei és a saját kávéjába. A fiuk a reggeli elköltése után rövidesen rájöttek apjuk tetterre. Kirohantak az utcára és ott kiáltották, hogy apjuk megmérgezte őket, azután egy kocsi-ba ugrottak és elhajtottak a közel lévő vármegyei kórházba, ahol elmondták a történeteket és kezelés alá vetették magukat. A kórház ápolói elkartak szállítani a tanárt is, de az kijelentette, hogy otthon akar meghalni. Rövid idő múlva úgy az öreg tanár, mint két fia meghalt. Nicolae Bors fizika-kémia tanár volt, akit most szeptember 20-ával nyugdíjaztak. Az utóbbi napokban rendkívül ideges lehangoltság vett erőt rajta, mert nem tudta beszerezni a nyugdíjaztatásához szükséges iratokat.

Hétszáz darab fát lopott az erdőből. Csikszereda. Saját tudósítónktól. Dandu Iona gyergyóbékási gazdálkodó jelentette a csendőrségnek, hogy saját erdejében kitermelt hétszáz darab fát ismeretlen tettes ellopta. A nagyméretű fapás tettesének kézrekerítésére a csendőrség széleskörű nyomozást vezetett be és ennek során letartóztatta Găina Gheorghe szintén gyergyóbékási lakost, aki a lopást beismerte.

Zárlati zárlat. Párizs 11.93, London 21.28, Newyork 44.25, Brüsszel 74.40, Milánó 23.25, Amsterdám 238.50, Berlin 176.40, Prága 15.17 fél, Páris 83, Belgrád 10, Bucuresti 325.

Vesztegetés vádjával bíróság elé került Princz József szatmári edénygyáros. Kolozsvár. Saját tudósítónktól. Cioban Gheorghe határőrszakszervezet vezető állott vesztegetettség vádjával a katonai törvényszék előtt. A tárgyalás során kihallgatták Princz József szatmári edénygyárost is, aki elmondta, hogy egy alkalommal a katonának 100 leit adott azért, amiért előzékenyen segítette a vámvizsgálat során börtöndjeinek ki- és berakásánál. A tárgyalás során a vádat képviselő ügyész azonban vesztegetést látott az esetben és kérte a bíróságot, hogy a tanu vallomása alapján terjesszék ki rája is a vádat. A bíróság rövid szünet után elfogadta a katonai ügyész érvelését és vád alá helyezte a szatmári edénygyárost is. Cioban Gheorghe ügyét most egyszerre fogják tárgyalni Princz vesztegetési perével.

EGY NAGYVÁRADI ERDŐMÉRNÖK REJTÉLYES HALÁLA. Nagyvárad. A zsidó-kórházban esütőtörőkön reggel meghalt Popovici Sabin erdőmérnök, dr. Popovici városi tisztiorvos öccse. A fiatal mérnök Bihar-díszszegen vadászaton vett részt, hazatérte után gyomorfájdalmakról panaszkodott. Hashajtót vett be, majd orvosok vették kezelésbe, de állapota súlyosra fordult és be kellett szállítani a kórházba. A haláleset híre az egész városban nagy részvétet váltott ki. Popovici Sabin holttestét felboncolják Cherebetiu rendőrfelügyelő jelenlétében a haláleset okának tisztázása végett.

Szövetkezeti alapon vámmalomot létesítenek a bihardíszszegi gazdák. Saját tud. Örvendetes szövetkezeti mozgalom indult meg Bihar-díszszeg községben. Nemrégiben megalakult a „Vestul” (Nyugat) szövetkezet, amelynek tagjai főképp a község gazdáiból kerültek ki nemzetiségi különbség nélkül. A kisemberek érdekeit védő szövetkezet dícséretreméltó munkásságot fejt ki. Most egy szövetkezeti malom építését vették tervbe. Ebben a munkájukban a nemzetgazdasági minisztérium teljes támogatását is élvezik, hiszen az új szövetkezeti törvény nagyfokú és hathatós segítséget biztosít a szövetkezeteknek. A létesítendő szövetkezeti malom felállításával ugyanis a földműves néposztály érdekeit igyekeznek megvédeni. Az új szövetkezeti törvény ugyanis kimondja, hogy amennyiben egy községben két malom van, a bihardíszszegi szövetkezeti mozgalommal kapcsolatban kérdést intézünk Sendrutiu Joanhoz, a Bihar-ú szövetkezet igazgatójához, aki a következőket mondotta: Az új szövetkezeti törvény összeállításánál a falusi lakosság érdekeit tartották elsősorban szem előtt. Miúgy Constantinescu nemzetgazdasági miniszter minden erejéből szorgalmazza a szövetkezetek előrehaladását. Bihar megyében főleg hitel- és fogyasztási szövetkezetek működnek néhány mezőgazdasági, bortermelési, ipari és erdőkitermelési szövetkezetek mellett. Papok, intellektuális és földművesek együtt dolgoznak Bihar-díszszegen megalakuló malom-szövetkezetnél a köz érdekekben és körükük csoportosul majdnem az egész község és a környék lakossága. Biztos vagyok benne, hogy Bihar-díszszeg példájára rövidesen a többi fadvakban is megalakul a malomszövetkezet. Az új szövetkezeti törvény szerint a földműves malomok lesznek a vámmalmok. Természetes tehát, hogy ez a szövetkezet vámmalomot állíthat fel, hiszen a szövetkezet tagjai földművesek és a minisztérium is elsősorban a vaddaközönség életszíntvonalának felemelésére törekszik.

A SZEGÉNYSORU TUDÓBETEGEKET SZANATORIUMBA SZÁLLITJÁK. Szatmár. Saját tud. Az egészségügyi minisztérium rendelete értelmében a szatmári városi főorvosi hivatal hirdetőnyelvet tett közzé, amelyben felhívta a lakosságot, hogy a tudóbetegeket az országos statisztika elkészítése céljából jelentésként be. A főorvosi hivatal kiáltásba helyezte, hogy a szegénysorsu tudóbetegeket szanatóriumba szállítják és ingyen kezelésben fogják részesíteni.

A „Valcerkirály” Vajdahunyadon. Alig van vidéki város, amely annyi eleven ötlettel, színes elképzeléssel és valóban minden elismerést megérdemlő művészi előadásokkal ápolná a magyar kultúrát, mint Vajdahunyad. Ime: alig két héttel ezelőtt fejezték be Nyiró József székely tárgyú drámája, a Jézusfaragó embernek előadásorozatát s ismét új művészi előadást tűztek műsorra a kisváros és környékének lelkes műkedvelői. A maroknyi műkedvelő gárda most a Valcer király, Strauss János Kék Duna operettjét mutatja be, szombaton, szeptember 24-én. Bizonyos, hogy a lelkes készülődés eredménye nem marad el a Vajdahunyad lakosságán kívül a környező községek és kisváros, ugye Déva, Szászváros, Kalán, Brád és Körösbánya közönsége is jelen lesz az előreláthatólag nagysikerű előadáson.

A halálba hintázott egy gyermek. Torda. Saját tudósítónktól. Megdöbbentő szerencsétlenség történt Tordán az egyik belvárosi telken. Lieku Pál belvárosi lakos udvarán több gyermek hintázott egy kötélben, amely a nyári konyha 3 méter magas téglakéményéhez volt erősítve. A kemény téglázata a gyermekek súlya alatt meglazult s nagy robajjal összeomlott. A leomló téglák a gyermekeket maguk alá temették. Többben súlyosan megsebesültek. Legsúlyosabban sebesült a 12 éves Tunyagi Irma, akinek gerince eltört s négy bordája összezuzódott. Esméletlen állapotban kórházba szállították, ahol az orvosok megállapították, hogy felépüléséhez nincsen remény.

Temetés. Papp Gyula 66 éves korában Nagyváradon meghalt. Temetése pénteken délelőtt 11 órakor lesz a Steinberger-kápolnából. (Erdélyi „Concordia”.)

NYOLCHENGERES ÚJMINTAJU FORDKOSCIK KÉSZÜLNEK. Newyorkból jelentik: A Ford-gépkocsigyár az ősszel nyolchengeres újmintájú gépkocsit vezet be, amelynek ára körülbelül 170.000 lei lesz. Az új kocsit gyártására a vállalat baton-rougei gyára rendezkedett be.

Kávéházakban, vendéglőkben kérje mindenütt a „MAGYAR LAPOK”-at.

Egy évi fogházra és 30 ezer lei pénzbüntetésre ítélték Waiszlovits Emilt

Kolozsvár. Saját tud. A hadbírósg ma délelőtt foglalkozott Waiszlovich Emil, a nagyvárad Park-szálló tulajdonosának ismert ketős felség sértési bűnyüével. Waiszlovich ellen — mint ismeretes — már régebben eljárás indult amiatt, mert állítólag a Thalia-színház egyik előadása után, amidőn a zenekar a Királyhimnuszot játszotta, tiszteletlenül viselkedett. A vádlottat vizsgálati fogságba is helyezték, majd szabadlábra került, a per azonban természetesen tovább folyt ellene. Az ügyben több tárgyalást is tartottak, a tanúk kiegészítése miatt azonban az ítélelhozatalt mindannyiszor el kellett halasztani. A legutóbbi tárgyalás alkalmával kitént, hogy Waiszlovich jelen közben eljárás indult felség sértésért, mert a Medrano-cirkusz nagyváradai vendégjátéka alkalmával, midőn a zenekar a Királyhimnuszot antonálta, nem vette le a kalapját.

A hadbírósg ennek megállapítása után úgy döntött, hogy a két azonos természetű pert egyesíti és mindkét ügyben szeptember 22-én hirdet ítéletet.

A most megtartott főtárgyaláson ismét kihallgatták Waiszlovichot, akinek ezalkalommal csak a Medrano-cirkusz előadása alkalmával elkövetett vétsége miatt kellett vallomást tennie. Waiszlovich kijelentette, hogy magatartásával nem akart királysértést elkövetni s azal védekezett, hogy csupán feledékenységből nem vette le a kalapját. Hangozta továbbá, hogy a királysértés annál is kevésbé tételezhető róla fel, mert már egy ilyen ügyben eljárás folyt ellene s így érthetetlen megmondhatatlanság lett volna részéről ismételtlen kihívni a hatóságokat.

A hadbírósg ezután Popovici Valér dr. nagyváradai rendőrkvesztort hallgatta ki, aki rendkívül terhelő vallomást tett. Elmondta, hogy Waiszlovich állandó engedetlenségével lépten-nyomon összeütközésbe került a rendőrséggel s egy ízben azért, mert a nemzeti ünnep alkalmával nem tűzte ki a lobogót, a bíróság már büntetéssel is sújtotta. Waiszlovich államellenes magatartását — mondotta továbbá Popovici Valér dr. rendőrkvesztort — mi sem jellemzi jobban, minthogy a határvédelmi erődítések építkezéséhez sem járult hozzá, holott az kedvező anyagi körülményei mellett módjában lett volna.

A katonai ügyész vádbeszédében Waiszlovich példás megbüntetését kérte, majd Hateganu Emil dr. egyetemi dékán mondotta el vádbeszédét s azt igyekezett bizonyítani, hogy a vádlott viselkedésében egyik esetben sem állapítható meg a szándékosság.

A hadbírósg ezután tanácskozára vonult vissza, majd kihirdette az ítéletet. Határozatában Waiszlovich Emilt felmentette a felség sértés vádjától, ezzel szemben azonban bünyösnek mondotta ki a nemzeti himnusszal szemben tanúsított tiszteletlen magatartása miatt s ezért 1 évi elzárásra, 20 ezer lei pénzbírság megfizetésére és 10 ezer lei perköltség megtérítésére ítélte s ezzel egyidejűen elrendelte a vádlott azonnali letartóztatását.

Waiszlovich Emil és védője az ítélet ellen valószínűleg fellebbeznek, a felsőbb bíróság döntéséig azonban a katonai törvényszék ítéleteire vonatkozó törvény értelmében a vádlott feltétlenül fogva marad.

Nagy katonai pompával folyt le Arthur Connaught angol herceg, az angol király unokatestvérének a temetése a vindsoi Szent György kápolnában. Képünk a gvázsmenetet ábrázolja. A koporsó mögött az angol király halja.

KÖZGAZDASÁG

Miképpen történik a kereskedői foglalkozás szabályozása?

Bucurestiből jelentik: Az „Argus” című közgazdasági lap legutóbbi számában vezércikket közöl a kereskedői foglalkozás szabályozásáról és ebben a cikkben többek között a következőket írja:

— Hivatalos körökhöz nyert értesülés szerint a jövő héten megjelenik a kereskedői foglalkozás szabályozásáról szóló törvény. Bár szükségesnek mutatkozik a cégbejegyzésekre vonatkozó intézkedések rendszerbe foglalása, azon a véleményen vagyunk, hogy az egyéni kezdeményezés szabadságát nem szabad korlátozni és végredményben még mindig „a pult a legjobb kereskedői iskola.” A törvénytervezet eddigi elgondolásai alapján a városokban csak azok lehetnek majd kereskedők, akik igazolják,

hogy megfelelő (a törvényben pontosan megállapítandó) iskolai végzettséggel rendelkeznek és kereskedői gyakorlatuk is van. Ennek a gyakorlatnak határidejét az iskolai végzettséggel arányban állapítják meg, rövidebb vagy hosszabb időben. Hasonló feltételeket szab meg azonban a tervezet a részvénytársaságokkal kapcsolatban is, vagyis intézkedik, hogy a jövőben csak azok alapíthatnak részvénytársaságot, akik olyan szakiskolát végeztek, amilyen szakmában a megalapítandó részvénytársaság működni kíván és megfelelő gyakorlattal is rendelkezik. A részvénytársaságok tudvalólag tőketársulások. Helyes lenne tehát a tervezet rendelkezését módosítani, annál is inkább, hogy ne gördítünk akadályokat a tőke vállalkozókedve elé.

Csak gyárakra és gyári lerakatokra vonatkozik az áruk ellenőrzése

Bucurestiből jelentik: Az áruk ellenőrzésére vonatkozó intézkedés csak gyárakra és gyári lerakatokra vonatkozik. Kereskedőkre, akik magánfeleknek adnak el árut és detailisták áruaktára ez a rendelkezés nem vonatkozik. Valószínűleg még a mai nap folyamán hivatalos közlemény jelenik meg, amely egészen pontosan le fogja szögezni az áruellenőrzés közelebbi értelmezését. A vámhivatalok körlevelet kaptak, amely köteleseggé teszi, hogy azon külföldről érkező árukra nézve, amelyre fel vannak véve a katonai szükségletek lajstromába: az áruk kiadása előtt kérésnek nyilatkozzanak a féltől, hogy ezeket az árukat csak az eszterházi bocsátóják áruba, ha megelőzőleg kikérkér és megkapják a honvédelmi minisztériumtól az áruk eladására vonatkozó engedélyt.

A kormány hivatalos közleményt adott ki és ennek értelmében mindazok a nyersanyagok, félgyártmányok és a készáru, amelyeket a katonai hatóságok a gyárakban és raktárakban leltároztak, szabadon forgalomba hozhatók. Kivételt képeznek a következő áruk, amelyeket a hadsereg

céljaira kell rendelkezésre tartani: Nyersgyapot 70%, nem mercerizált gyapoftonál 70%, fehér katonai és parasztvászon, khakhiszien ruhavászon, a lepedő és vánkósvászon 70%, 100 grammnál súlyosabb harisnyák, 300 grammnál nehezebb flanellek, ezer méterenként 60–80 grammnál súlyosabb cérna. Len- és kendergyártmányokból: A cipőlövászónbélés 50%-a, 60–80 grammos len-cérna, lenből, kenderből vagy ezen két anyagból vegyesen készült övek, rudszíjak, hevederek, táskák. Gyapjú és gyapjuból készült cikkek: Bármily gyapjú, bármily gyapjufonal, 400 grammnál nehezebb flanellek, 150 grammnál nehezebb sulyu harisnyák, szürke ágynemű, khakhi színű posztók. Bőrárúk: talpbőr, tovaltehén, bivalyhőrök, bakancsok, tovalbőrrel készült csizmák, minden bőrcikkből 80%-a hadsereg részére van fenntartva. Azonkívül szűrők, szőrmebekések és szőrmesapkák 80%-a. Ezeket az árukat a nemzetvédelmi minisztérium engedélye nélkül forgalomba hozni nem szabad. Forgalomba hozatalukra vonatkozólag külön rendelkezéseket adnak ki.

Bánsági építőiparosok küldöttsége Chelmegeanu miniszternél

Temesvár. Saját tud. Jelentettük, hogy az építőiparosok kenyerüket látják veszélyeztetve az előleges törvénytervezetek által, amelyekkel az építkezési vállalkozást új feltételekhez akarják kötni. A temesvári ipari munkaadók szindikátusa ezért elhatározta, hogy más városok építőiparosaival egyetemben, megfelelő mozgalmat indítanak érdekeik megvédésére. Memorandumot készítettek, amelyben az építőipar helyzetét hiteles adatok alapján vázolják.

A temesvári építőiparosok küldöttsége most Bucurestibe megy és kihallgatáson fog megjelenni Ghelmegeanu miniszternél, aki ezt a feladatot aggályait és utalnak szerzett jogaira. A memorandumot csak a miniszteri kihallgatás után fogják beterjeszteni, mivel arra az eshetőségre is gondolnak, hogy a miniszteri kihallgatás után esetleg beadványuk egynémely pontja módosul. A memorandum végleges szövegének megállapítása után annak egy-egy példányát eljuttatják más városbeli szaktársainknak is.

Nem kell fizetni betegsegélyző-illetéket az alkalmazottnak betegsége első hét napjára folyósított fizetés után

Kolozsvár. Saját tud. Ismeretes, hogy az új betegsegélyző törvény szerint a beteg munkás fizetése a betegség első hét napjára teljes egészében folyósítandó a munkaadó által. Több betegsegélyző kerület az ezen hét napra folyósított összeg után is követelte a megfelelő betegsegélyző-illetékek lerovását, azon indoklással, hogy minden fizetés után, amit az alkalmazott élvez betegsegélyző járulék fizetendő. A betegsegélyző pénztár központja 38–1938. számú körrendeletében tudomására hozta a társadalombiztosító ke-

rületi pénztáraknak, hogy a munkaadó által fizetett a betegség első hét napjára folyósított illetmény nem esik betegsegélyző-illetékek kötelezettsége alá. A társadalombiztosító központja ezzel elfogadta a munkaadók azon álláspontját, mely szerint az első hét napra folyósított fizetés nem munkaszolgáltatásért jár, hanem egy betegnek járó kötelező segélyt jelent.

Naponta négyszáz munkakönyvet fog kiállítani a munkakamara

Temesvár. Saját tud. Már vagy egy éve húzódik a mester- és munkakönyvek becsesítésének, illetve az új könyvek kiállításának kérdése. A munkakamaránál most kijelentették, hogy a jövő hét folyamán erélyesen hozzálatnak a könyvek kiállításához. A kitöltéshez minden igénybe vehető munkaerőt felhasználnak, úgy hogy naponta mintegy kétszáz mester- és munkakönyv készül el. Időnként aztán közölni fogják, milyen csoportok iparigazolványai és munkakönyvei készültek el és vehetők át a kamaránál.

Kolozsvári iparvállalatok részvétele a legutóbbi nemzetközi mintavásárokon

Kolozsvár. Saját tud. A központi Ugir kezdeményezésére több kolozsvári nagyipari vállalat vett részt, mint kiállító a legutóbbi nemzetközi mintavásárokon. A szeptember 10–19 közötti belgrádi mintavásáron Kolozsvárról a Manufactura de Poerțelan, Turda S. A. mutatja be gyártmányait, míg a szeptember 11–október 3 között lezajló saloniki nemzetközi mintavásáron három kolozsvári cég szerepel a kiállítók között: Industria Sârmei, Uz. Dermata S. A., és az Iris porcellángyár.

A „Répáti” borviz népszerűsítése az Ókirályságban. Csikszereda. Saját tud. A „Csik” gazdasági szövetséget erőteljesebb szervezkedésbe kezdett, különösen a kezelésében lévő és a káson-impéri közbirtokosság tulajdonát képező „Répáti” borviznek az Ókirályságba való minél tömegesebb elhelyezése céljából. Erre a célra hatalmas teljesítményű tehergépcsoport is vásárolt, amelyen a répáti borvizet az ókirályságiak részére szállítják.

BÉREMELEST KIVÁNNAK A RESICAI MUNKÁSOK. Temesvár. Saját tud. A Titan-Calan-Nadrág-művek munkásai után most a resicai vasmunkások is jármozgalmába léptek. A kollektívszerződés megújítása aktuálissá vált s ezzel kapcsolatban a resicai munkások a béreknek általában tizenöt százalékkal való felemelését kívánják biztosítani az új szerződésben. A munkások gyűlést tartottak és kívánásaikat tizenöt pontban foglalták össze. A béreknek a szolgálati időhöz mért arányosítását kívánják a többi között, termelési prémiumot, családos munkások részére bizonyos előnyöket s a lakbérjárulékok emelését kérik. Végül magasabb béreket kívánnak olyan munkások részére, akik öt méternél nagyobb magasságban dolgoznak.

Arcárhiedetések

Adás-vétel

szavanként 3 lei

Egy

jó állapotban lévő fekete téli és egy átmeneti női kabát, valamint férfi fekete zakó, melénnel eladó. Nagyvárad, Str. Principele Mihai 14. udvari lakás. Érdeklődni délután 2 és 4 óra között.

Vásárhelyi hegyen

közvetlen Nagyvárad közelében eladó 7 hold prima szőlő teljes felszereléssel, megfelelő lakóházzal, cement borházal és pincével. A ház üzletnek is kitűnően megfelel. Cím: Nagyvárad, Dr. I. Ciordas-tuca 38. szám.

1 liter

rizling bor 8 lei Jó Jó Lajos fűszer üzletében, Nagyvárad, Take Jonescu 24. szám.

Eladó

egy új diófa ebédlő 14 ezer leiert. Értekezni: Nagyvárad, Petru Rareș-utca 6. a.

PUHA CÍMOT

állandóan vesz a Szentrol II. No. 5. László-nyomda r. L. Oradea, Str. Regele Calea

Elveszett

szavanként 1 lei

Elveszett

hó 20-án Kerekes Ernő névre szóló katonai igazolvány. B. megtaláló illő jutalom ellenében adja le e lap kiadóhivatalába.

Különféle

szavanként 3 lei

Cserép és palafedő

munkálatokat jutányos áron készit, vidéken is. Burzik Sándor cserépező mester, Nagyvárad, Str. Ingustă 1.

Lakás

szavanként 3 lei

Négyszobás

modern tiszta lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Bratianu-utca 27. szám.

Négyszobás

emeleti komfortos utcai lakás kiadó. Calea Dobontilor 18. szám. — Három szobás utcai földszintes modern lakás kiadó, Str. Aurel Vlaicu 49. sz. — Használt butorok eladók. Értekezhetni Calea Dobontilor 18. emelet.

4 szobás,

földszintes, modern lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Bulev. Regele Ferdinand 41.

Kiadó

1 kettő és egyszobás utcai lakás mellékhelyiséggel november 1-től. Oradea, Str. Pasteur No. 37.

Háromszobás

fürdőszobás utcai lakás mellékhelyiségekkel novemberre kiadó. Nagyvárad, Parcul Alba-Iulia 2. sz. Poliklinikával szemben.

Modern

magánház, 2 szobás, eladó. Nagyvárad, Str. N. Balcescu 23-a.

Allást nyec

szavanként 2 lei

Lapelárusítók

utcai árusításra, MAGAS SZÁZALEKKAL, azonnal felvételnek. Jelentkezések a kiadóban

LEGUJABB

Lemondott a cseh kormány

Katonai jellegű, új kormány alakul Csehország németlakta vidékein, a szudéta-németek átvették a rend fenntartását

Megérkezett az angol küldöttség a történelmi jelentőségű godesbergi találkozóra

Prágából jelentik: A prágai rádió csütörtökön a déli órákban közölte, hogy a cseh kormány a rendkívüli eseményekre való tekintettel elhatározta, hogy az eddigi koalíciós kormányt kibővíti és ezért a jelenlegi kormány benyújtotta lemondását. Az új kormánykoalícióba a hadsereg képviselőit és a nemzetiségek képviselőit is bevonják. Az új kormány még a mai nap folyamán megalakul és leteszi az esküt.

A prágai magyar követ bejelentette Magyarország területi igényeit a cseh kormánynak

Budapestről félhivatalosan jelentik: A magyar kormány az utóbbi hetekben régi bevált barátságára támaszkodva, felhívta Olaszország, Németország és Lengyelország figyelmét a csehszlovákiai magyar nemzetiség helyzetére és kérte az országok kormányainak diplomáciai támogatását arra az esetre, ha a cseh nemzeti kérdések megoldására kerülne. Egyidejűleg lépéseket tett a londoni és párizsi kormányoknál, hangoztatva, hogy feltétlenül számít arra, hogy a csehszlovákiai magyar kisebbség kárára más nemzetiségek egyoldalú kedvezményben nem fognak részesülni.

Csütörtökön korán reggel a prágai magyar követ kormánya utasítására hivatkozva, jegyzékben hívta fel a cseh kormány figyelmét arra, hogy azonos elbánást vár a német probléma esetleges megoldásakor a magyar nemzetiség részére.

Krofta külügyminiszter a jegyzéket a magyar követtől átvette azzal, hogy annak tartalmáról kormányát haladéktalanul tájékoztatja és egyúttal megjegyezte, hogy a lengyel kormány szerdán este hasonló lépést tett Prágában a külügyi államtitkárnál.

Londonból jelentik: A Central News diplomáciai levelezője értesülése szerint Corbin francia, szerdán az angol külügyi hivatalban Bonnetnak azt a felfogását közölte, hogy a csehszlovákiai magyar és lengyel kisebbségek kérdéséről csak a szudéta német kérdés tartós és végleges elintézése után lehet tárgyalni.

Megjelentek a horogkeresztes zászlók a szudéta-vidékeken

Berlinből jelentik: Csütörtökre virradó éjszaka és csütörtök reggel a szudéta-németek az egész szudéta-német vidéken a cseh nyelvhatárig, egyelőre még a cseh állami szervekkel összeköttetésben — átvették a rend fenntartó-szolgálatot. Az egész vidék leirhatatlan örömmámorban uszik. A házakon mindenütt horogkeresztes zászlók lengenek. A boldogság leirhatatlan megható jelei mutatkoznak mindenfelé. Cseh rendőrök és rendőrtisztviselők már csak ritkán és elvétve tűnnek fel. A rend és fegyelem helyreállt.

Godesbergben elkezdődött a nagy történelmi találkozó

Godesbergből jelentik: A godesbergi találkozóra összegyűlt diplomaták és külföldi újságírók egyhangú véleménye az, hogy a godesbergi találkozás a legfontosabb fordulópont a világháború

utáni politika területén. Megállapítják, hogy elérkezett a cseh kérdés legfontosabb, döntő napja. A német lapok egyöntetűen állást foglalnak a magyar és lengyel kérdés megoldása mellett is. Bizonyosra vehető, hogy Hitler Chamberlain előtt

Ujabb zavargások a német-cseh határon

Berlinből jelentik: Csütörtökre virradó éjszaka Badsdorf szudéta-német község és Marienthal német határközség között súlyos incidens történt. A csehek már szerdán tüzeltek a német határszakaszra beton-géppuska állásaikból. Egy badsdorfi idős házaspár, mivel nyugtalanította a lövöldözés, megkísérelte a szökést német területre. A menekülőket a csehek tűz alá vették, és utánuk mentek német területre. Eközben a csehek kézigranátot is dobtak a német és cseh vámház közötti hidra. A szudéta-német szabadsapatok néhány tagja, akik a német határőrök megerősítésére teljesítettek szolgálatot, viszonzta a támadó csehek tüzelését és visszaszorította őket a határon túlra.

Langenbrückből jelentik: A sziléziai Kronstadt melletti határsorompónál szabályszerű határátlépési engedéllyel rendelkező szudéta-német asszonyok és gyermekek jelentek meg, határátlépés végett. A csehek megtagad-

a cseh kérdést a magyar és lengyel követelések tekintetében is tisztázni fogja.

Hitler csütörtök délelőtti 10 órákor különvontaton megérkezett Godesbergbe.

A „Petit Parisien” godesbergi távirata szerint Henlein Konrád szudéta-német vezér számára is szobát foglaltak Godesbergben.

Henderson berlini angol nagykövet csütörtök reggel 9 órákor megérkezett Kölnbe s innen tovább utazott Petersbergbe, ahol az angol küldöttség tartózkodni fog.

Chamberlain miniszterelnök kíséretével csütörtök délelőtti háromnegyed 11 órákor repülőgépen elindult Londonból. Köln felé, ahová déli egy órákor érkezett. Mielőtt repülőgépebe szállt, röviden így nyilatkozott:

— A cseh kérdés békés megoldása jelentős előfeltétele az angol és német nép közötti jobb megértésnek. Ez a megértés viszont az európai béke kétségtelen alapja. Céлом az európai béke és remélem, hogy ez az utazásom megnyitja a béke biztosításához vezető utat.

Az angol miniszterelnököt a kölni reptéren Ribbentrop külügyminiszter fogadta. Chamberlain délután 3 órákor indult el gépkocsin a feldíszített serpentin-úton Dollendorf felé és ott a szintén feldíszített godesbergi kompon kelt át a Rajnán. A kompon az angol kereskedelmi lobogó leng.

Lemond az angol gyarmatügyi miniszter

Párizsból jelentik: A sajtóban hire jár, hogy Mandel, — aki mint ismeretes zsidó származású — gyarmatügyi miniszter csütörtökön, vagy pénteken lemond. Mandel erőteljesen ellenkezett a döntő minisztertanácson a londoni angol-francia megegyezést.

Párizsból jelentik: A szociáldemokrata kamarai csoportok 75 szavazattal 3 ellenében határozatot hoztak, melyben szembe helyezkednek Anglia és Franciaország Prága elleni diplomáciai lépésével. Sokan tartózkodtak a szavazástól.

ták az átengedést és bántalmazták az átkelni akarókat. Erre a szudéta-német szabadsapatok rátámadtak a csehekre és a menekülőket átkísérték német területre. A csehek eleinte visszahúzódtak, majd erős géppuska tüzet zúdítottak a német vámház irányába és több kézigranátot is dobtak. Most már a német határőrök is viszonzták a tüzelést. A német vámpület megromlódott.

Amerika még mindig számol az európai háború kitérésével

Bucuresti. Saját tud. Az Egyesült Államok kormánya közzétette az összes európai követségeihez, hogy azok idejekorán védelmükbe vegyék az amerikai kolóniákat háború kitérése esetén. A bucuresti amerikai követség szerdán értekezlet volt ebben a tárgyban, vidéki kiküldöttek részvételével.

Kivonják az idegen önkénteseket a köztársasági spanyol hadseregből

Negrin miniszterelnök Genfben is bejelentette kormánya szándékát

Genfből jelentik: A Népszövetség közgyűlése De Valera elnökletével befejezte a főtávkárság jelentésének általános vitáját. Utána Negrin spanyol köztársasági miniszterelnök a közgyűlés előtt a következőket jelentette be:

— A spanyol köztársasági kormány elhatározta, hogy a harcstérről visszavon minden nem spanyol önkéntest. Nem spanyoloknak tekintik azokat is, akik 1933 június óta szerezték meg a spanyol állampolgárságot. Kérte, hogy a Népszövetség küldjön ki nemzetközi ellenőrző bizottságot és kijelentette, hogy az ellenőrző bizottság működését minden eszközzel támogatni fogja. Az elnök indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy ezt a bejelentést közli minden tagállammal, azután bizottságilag letárgyalják. A közgyűlés végül áttért három ideiglenes jellegű népszövetségi tanácsot megválasztására. A szavazás során Jugoszláviára 39, Görögországra 38 és Dominico köztársaságra 38 szavazat esett.

Bizonytalan időre elmarad a kisantant gazdasági gyűlése

Bucurestiből jelentik: A Kisantant gazdasági tanácsának október 3-ára összehívott ülését bizonytalan időre elhalasztották.

Törvényjavaslattal megtiltják az üzletekben való alkudozást

Bucuresti. Saját tud. A fővárosi lapok értesülése szerint törvényjavaslat készül, amely meg fogja tiltani az üzletekben az alkudozást. Az üzletekben az áraknak szabottaknak kell lenniük. A kereskedők szabadon állapíthatják meg az egyes cikkek árát, de azokhoz hozzátenni, vagy azokból engedni tilos lesz.

Készült a Szent László-nyomda Rt. környomógépeken Oradea, Str. Regale Carol II. No. 4